

Uppföljning av nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030

Slutrapport

2025-11-02

Diarienummer: Å 2025-1031

Uppdrag till Tillväxtverket att följa upp genomförandet av Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030, LI2025/00841

Beslutet att godkänna denna slutrapport har fattats av generaldirektör Elisabeth Bäckteman.

Handläggningen har gjorts av avdelningschef Peter Wikhagen, enhetschef Karolina Windell, enhetschef Marina Gregorsson, enhetschef Åsa Bjelkeby, Caroline Wigerstad, Ulrika Åberg, Carolina Schönbeck, Eric Klingener och Wolfgang Pichler. Den sistnämnda var föredragande för ärendet.

Stockholm, 2025-11-20

Elisabeth Bäckteman

Wolfgang Pichler

Sammanfattning

Uppföljning skapar lärande inom den offentliga förvaltningen och politiken, genom att möjliggöra reflektion, utveckling och förbättring av angreppssätt och insatser utifrån erfarenheter och resultat. Tillväxtverket har i uppdrag att följa upp den nationella strategin för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030. I denna rapport redovisar vi den första uppföljningen av strategin, som omfattar i huvudsak tidsperioden 2021–2024.

Den nationella strategin berör ett stort antal aktörer och insatser. I Tillväxtverkets uppdrag ingår att undersöka om och på vilket sätt aktörerna, inom ramen för sina respektive uppgifter och uppdrag, har genomfört insatser kopplade till de delar av den nationella strategin som rör grundläggande förutsättningar för regional och lokal utveckling. Vidare ska vi analysera i vilken utsträckning strategin har varit vägledande för utformningen av de regionala utvecklingsstrategierna samt för användningen av anslag 1:1 – Regionala utvecklingsåtgärder. Uppföljningen omfattar även en bedömning av om aktörerna har tillämpat dels ekonomiska, sociala och miljömässiga perspektiv, dels ett territoriellt perspektiv, i sitt arbete.

Vi har behövt begränsa omfånget av uppföljningen för att den ska bli hanterbar och analytiskt relevant. Därför utgår vi endast från tre aktörsgrupper i uppföljningen: Regionerna, vissa statliga myndigheter samt Tillväxtverket. Avgränsningen innebär att vi har kunnat använda underlag från Tillväxtverkets årliga återrapportering om regioner och vissa statliga myndigheter samt Tillväxtverkets årsredovisningar i analysen. I övrigt ingår regioners utvecklingsstrategier och data från Tillväxtverkets ärendehanteringssystem Nyps som uppföljningsunderlag. Beroende på uppföljningsfråga har vi använt olika underlag och olika analysmetoder.

Bedömningar

Tillväxtverket har kommit fram till följande uppföljningsresultat och bedömer att

- alla tre aktörsgrupperna genomför insatser inom de grundläggande förutsättningar som beskrivs i den nationella strategin,
- den nationella strategin är vägledande för de regionala utvecklingsstrategierna och för regionernas användning av statliga medel,
- aktörsgrupperna tillämpar både ett hållbarhetsperspektiv och ett territoriellt perspektiv.

Övriga slutsatser från uppföljningen av den nationella strategin

En övergripande slutsats är dock att det är utmanande att följa upp de delar av den nationella strategin som inte baseras på kvantitativ information. Med det underlag vi haft tillgång till har vi haft svårt att skapa en samlad bild av genomförda insatser, regionala skillnader och förändringar över tid. Vi menar att det har att göra med återrapporteringens form och inriktning. Det har också att göra med att den nationella strategin är vagt och översiktligt formulerad och därmed endast kan ge begränsad vägledning för aktörernas utvecklingsarbete.

Rekommendation

Tillväxtverket rekommenderar regeringen att ge Tillväxtverket i uppdrag att undersöka hur arbetsättet med förändringsteorier kan användas för att stärka genomförande och uppföljning inom politikområdet.

Uppdraget kan utgå från ett eventuellt förslag från Svesam. I samband med ett sådant uppdrag bör Tillväxtverket även få möjlighet att utveckla format och fokus för återrapporteringarna. Detta skulle underlätta uppbyggnaden av ett ändamålsenligt och effektivt uppföljningssystem för politikområdet.

Innehåll

Sammanfattning	3
Bedömningar	3
Övriga slutsatser från uppföljningen av den nationella strategin.....	3
Rekommendation	4
1 Uppdrag	1
1.1 Bakgrund.....	1
1.2 Uppföljningens frågeställningar	1
1.3 Metoder för att besvara uppföljningsfrågorna	2
1.4 Den nationella strategins olika delar.....	2
2 Bedömningar, slutsatser och rekommendationer	4
2.1 Tillväxtverkets bedömningar av nationella strategins funktionssätt.....	4
2.2 Tillväxtverkets slutsatser om uppföljning av strategin	4
2.2.1 Formen för redovisning av insatser behöver förändras.....	4
2.2.2 Flytta fokus i åiterrapporteringarna	5
2.2.3 Behov av en bättre styrmodell.....	6
2.3 Tillväxtverkets rekommendationer	7
3 Avgränsningar, underlag och metod	8
3.1 Avgränsning av antal aktörer	8
3.2 Urval av underlag.....	9
3.2.1 Åiterrapportering av regioners resultatredovisningar	9
3.2.2 Åiterrapportering av vissa myndigheters insatser	10
3.2.3 Tillväxtverkets årsredovisning.....	11
3.2.4 Regionala utvecklingsstrategier	11
3.2.5 Data från Nyps genom ProDiver	12
3.3 Analysmetoder.....	12
3.3.1 Dataanalys.....	13
3.3.2 Textanalys med hjälp av AI, enkätfrågor och expertbedömningar ...	13
4 Grundläggande förutsättningar för genomförande	14
4.1 Samverkansinsatser	14
4.1.1 Regioners samverkan.....	14
4.1.2 Statliga myndigheters samverkan.....	16
4.1.3 Tillväxtverkets samverkan.....	18

4.2	Lärandeinsatser.....	21
4.2.1	Regioners lärande.....	21
4.2.2	Statliga myndigheters lärande.....	22
4.2.3	Tillväxtverkets lärande.....	24
4.3	Strategisk kapacitet genom av samverkan och lärande	26
4.3.1	Regioners kapacitet.....	27
4.3.2	Statliga myndigheters kapacitet	27
4.3.3	Tillväxtverkets kapacitet.....	27
5	Den nationella strategin är vägledande.....	29
5.1	... för de regionala utvecklingsstrategierna	29
5.2	... för användning av statliga medel	31
5.2.1	Skillnader i regioners prioriteringar.....	33
6	Tillämpning av hållbarhetsperspektiv	36
6.1	Regioner tillämpar ett hållbarhetsperspektiv	36
6.2	Tillväxtverket tillämpar ett hållbarhetsperspektiv	38
7	Tillämpning av ett territoriellt perspektiv.....	40
7.1	Regioner tillämpar ett territoriellt perspektiv	40
7.2	Statliga myndigheter tillämpar ett territoriellt perspektiv.....	42
7.3	Tillväxtverket tillämpar ett territoriellt perspektiv.....	43
	Underlag uppföljning	45
	Litteratur.....	47
	Bilaga A.....	48
	Bilaga B.....	49

1 Uppdrag

1.1 Bakgrund

Tillväxtverket fick i april 2025 i uppdrag av regeringen att följa upp den nationella strategin för hållbar regional utveckling i hela landet under perioden 2021–2030.¹ I och med att ungefär halva tiden för strategin nu gått, är det lämpligt att göra en första uppföljning och bedöma hur strategin har fungerat hittills.

Den nationella strategin för hållbar regional utveckling ska styra användningen av statliga medel för regional utveckling. Den ska också ha en vägledande funktion för genomförandet av insatser som främjar samverkan och lärande över politikområden och förvaltningsnivåer. Ett syfte med strategin är att göra det möjligt för aktörer på alla nivåer – från lokal till internationell nivå – att medverka till att stärka Sveriges utvecklingskraft. Mångfalden av uppgifter och aktörer gör det samtidigt utmanande att följa upp insatserna på ett enkelt och samlat sätt.

För att möta dessa utmaningar pågår kontinuerliga förbättringar inom området. Till exempel har tydligare myndighetsinstruktioner formulerats, och förbättrade verktyg för att planera, redovisa och utvärdera olika regionala insatser har utvecklats. Riksrevisionen har redan tidigare uppmärksammat vissa förbättringar i sin granskningsrapport, men de konstaterar också att ett antal utmaningar kvarstår. Flera av de kvarstående utmaningarna tas upp inom den pågående statliga utredningen för Sveriges sammanhållna utveckling.²

Tillväxtverket har på många sätt en central roll inom politikområdet regional utveckling. Bland annat ansvarar vi för att redovisa utvecklingen inom politikområdet till regeringen. Det kan vara därför som Riksrevisionen valt att rekommendera att Tillväxtverket ska följa upp genomförandet av den nationella strategin.

Målgruppen för rapporten är i första hand uppdragsgivaren, det vill säga regeringen, men även Tillväxtverket och andra berörda aktörer bör vara intresserade.

1.2 Uppföljningens frågeställningar

Uppföljningen syftar till att samla in, analysera och bedöma information om hur insatser inom ramen för den nationella strategin för regional utveckling har genomförts. Uppdraget från regeringen omfattar fyra specifika uppföljningsfrågor:

1. Redogör för om och på vilket sätt berörda aktörer inom ramen för sina uppgifter och uppdrag har genomfört insatser inom vissa delar av strategin

¹ Regeringens skrivelse 2020/21:133 Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030.

² Kommittédirektiv Den framtida regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken, Dir. 2024:69.

som behandlar de grundläggande förutsättningarna för regional och lokal utveckling.

2. Är den nationella strategin vägledande för de regionala utvecklingsstrategierna och för användningen av anslag 1:1 Regionala utvecklingsåtgärder?
3. Har aktörer tillämpat ekonomiska, sociala och miljömässiga perspektiv?
4. Har aktörer tillämpat ett territoriellt perspektiv?

1.3 Metoder för att besvara uppföljningsfrågorna

Den nationella strategins tematiska bredd, liksom det stora antalet involverade aktörer och perspektiv, gör det utmanande att inom ramen för en tidsmässigt mycket begränsad uppföljning ge en heltäckande och detaljerad redogörelse. Därför har Tillväxtverket valt att genomföra en mer fokuserad uppföljning. Trots de praktiska begränsningarna är det ett angreppssätt som ställer grundläggande krav på analys och metodbeskrivning. Vi redogör därför utförligt för dels avgränsningar när det gäller aktörer och underlag, dels för analysmetoder, i kapitel 3.

1.4 Den nationella strategins olika delar

Den nationella strategin för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030³ visar på regeringens långsiktiga ambition att skapa möjligheter för hållbar utveckling i alla delar av Sverige.

Strategins delar skapar ett ramverk för den regionala utvecklingen (se Figur 1) och figur 2). Kortfattat utgår strategin från dagens stora *samhällsutmaningar*, som miljöproblem och klimatförändringar, demografiska förändringar och samhällsklyftor inom Sverige och EU. De offentliga insatserna vägleds genom fyra *strategiska områden* med sammanlagt tolv utpekade *prioriteringar* ger fokus och riktning för det operativa utvecklingsarbetet. För ett ändamålsenligt och effektivt genomförande behöver dessutom vissa *grundläggande förutsättningar* finnas på plats, som regional och lokal utvecklingskapacitet och förmågan till samverkan och lärande. Målet för den regionala utvecklingspolitiken är *utvecklingskraft med stärkt lokal och regional konkurrenskraft för en hållbar utveckling i alla delar av landet*. Tillsammans utgör strategins olika delar en övergripande logik för politikområdets funktionssätt.

Strategin är vägledande för de regionala utvecklingsstrategiernas inriktning. Den är också styrande för vad regionerna får använda anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder till. Dessutom underlättar strategin statliga myndigheters medverkan i det regionala utvecklingsarbetet.

I denna uppföljning använder vi formuleringar från den nationella strategin som ram och även som mall för att sortera olika aktörers insatser.

³[Regeringens webbplats](#), besökt 2025-09-23.

Målet för den regionala utvecklingspolitiken – Utvecklingskraft med stärkt lokal och regional konkurrenskraft för en hållbar utveckling i alla delar av landet

Samhällsutmaningar	Grundläggande förutsättningar	Strategiska områden
•Miljöproblem och klimatförändringar •Demografiska förändringar •Ökade klyftor både inom Sverige och inom EU	•Kapacitet för regionalt och lokalt utvecklingsarbete •Regional hänsyn och samverkan mellan statliga myndigheter, regioner och andra aktörer •Lärande genom analys, uppföljning, utvärdering och forskning	•S1 Likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd i hela landet •S2 Kompetensförsörjning och kompetensutveckling i hela landet •S3 Innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagandet i hela landet •S4 Tillgänglighet i hela landet genom digital kommunikation och transportsystem

Figur 1. Nationella strategin för hållbar regional utveckling i landet 2021–2030.

S1 Likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd i hela landet	S2 Kompetensförsörjning, kompetensutveckling i hela landet	S3 Innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande i hela landet	S4 Tillgänglighet i hela landet genom digital kommunikation och transportsystem
P1 Hög livskvalitet med goda attraktiva livsmiljöer P2 God samhällsplanering P3 God tillgång till kommersiell och offentlig service	P1 Väl fungerande infrastruktur P2 Utvecklat regionalt kompetensförsörjningsarbete	P1 Omställning genom starka regionala innovationssystem och smart specialisering P2 En konkurrenskraftig, cirkulär och biobaserad samt klimat- och miljömässigt hållbar ekonomi P3 Tillvarata digitaliseringens möjligheter P4 Ett gott näringslivsklimat med goda ramvillkor och väl fungerande kapitalförsörjning P5 Internationalisering, investeringsfrämjande och ökad export	P1 Förbättrad tillgång till snabbt bredband och ökad digital användning P2 Tillgänglighet genom hållbara transportsystem

Figur 2. Prioriteringar inom den nationella strategins strategiska områden.

2 Bedömningar, slutsatser och rekommendationer

Tillväxtverket konstaterar att det är svårt att följa upp de delar av nationella strategin som inte bygger på kvantitativ information. Utformningen av återrapporteringarna, utifrån den årliga redovisningen från regioner och statliga myndigheter, samt Tillväxtverkets årsredovisning, är inte optimal för en strukturerad uppföljning. Tvärtom ger den otillräckliga förutsättningar både för att få en samlad bild över vilka insatser som görs, och för att kunna identifiera skillnader mellan länen och följa förändringar över tid.

2.1 Tillväxtverkets bedömningar av nationella strategins funktionssätt

Tillväxtverket gör följande bedömningar, med utgångspunkt i uppföljningsfrågorna i avsnitt **Fel! Hittar inte referenskölla.** och utifrån de tillgängliga underlagen:

- Alla de tre undersökta aktörsgrupperna arbetar med grundläggande förutsättningar för regionalt och lokalt utvecklingsarbete, det vill säga samverkan och lärande. Tillväxtverkets återrapporteringar visar hur insatserna har genomförts. Arbetet med kapacitet är en del av aktörsgruppernas arbete, som i sin tur är ett resultat av samverkan och lärande.
- Den nationella strategin är vägledande för innehållet i de regionala utvecklingsstrategierna, framför allt när det gäller strategiska områden och prioriteringar. Däremot är den nationella strategin inte lika tydligt vägledande när det gäller de grundläggande förutsättningarna.
- Regionernas användning av anslag 1:1 visar att den nationella strategin i hög grad fungerar som vägledande för detta. Analysen visar att endast en mindre andel (mindre än tio procent) av de statliga medlen inte kan kopplas till något av de strategiska områden som pekas ut i den nationella strategin.
- Regionerna och Tillväxtverket tillämpar hållbarhetsperspektiv, det vill säga ekonomiska, sociala och miljömässiga perspektiv, i genomförandet av sina insatser. Det saknas specifikt underlag om statliga myndigheters insatser.
- Samtliga tre aktörsgrupper, tillämpar ett territoriellt perspektiv i sitt arbete.

2.2 Tillväxtverkets slutsatser om uppföljning av strategin

Vi har också dragit flera slutsatser om vad som skulle behövas för att förbättra möjligheterna till en ändamålsenlig uppföljning av strategin. Tillväxtverket har redan tidigare framfört liknande synpunkter till regeringen.⁴

2.2.1 Formen för redovisning av insatser behöver förändras

De årliga redovisning av insatser bygger i stor utsträckning på öppna frågor. Det gör att svaren endast med svårighet kan omvandlas till jämförbar, kvantitativ information,

⁴ Tillväxtverket (2024). Regionalt utvecklingsarbete 2023. Rapport 0479.

vilket är nödvändigt för mer kvalificerad uppföljning. Tillväxtverket menar att redovisning i dag snarast har en anekdotisk karaktär.

Formen för redovisning leder också till betydande variationer i hur aktörerna beskriver de genomförda insatserna, både inom och mellan de olika aktörsgrupperna. Skillnaderna kan spegla anpassningar till specifika regionala behov och förutsättningar, men de kan också vara ett resultat av otydligt formulerade frågor. Både frågorna och aktörernas sammansättning har också förändrats över tid. I arbetet med redovisningen behöver sådana brister beaktas, om den årliga åiterrapporteringen till regeringen ska kunna användas som underlag för en kvalificerad uppföljning eller som underlag för utvärdering.

Vi menar också att det saknas systematik i indelningen av insatser som kan relateras till strategins grundläggande förutsättningar för regional och lokal utveckling. Dessa insatser borde kunna sorteras i kategorier på motsvarande sätt som andra insatser sorteras till olika strategiska områdena. Med hjälp av ett antal väldefinierade underkategorier till "samverkan", "lärande", "hållbarhetsarbete" eller "territoriell hänsyn" skulle redovisningen kunna anpassas till en lämplig ambitionsnivå. Ett enhetligt och strukturerat arbetssätt borde ge bättre förutsättningar för att skapa ett antal enklare uppföljningsindikatorer som kan användas för att mäta direkta resultat. I samband med det bör Tillväxtverket tillsammans med berörda aktörer precisera begreppen samverkan och lärande i arbetet med den årliga redovisningen.

Sammanfattningsvis menar vi balansen mellan öppna (kvalitativa, fria svar) och slutna (kvantitativa, fördefinierade svarsalternativ) svar behöver förbättras i frågemallen för regionernas och statliga myndigheternas resultatredovisning. På så vis skulle de årliga åiterrapporteringarna dels effektiviseras, dels ge tydligare och mer strukturerade besked om vad som sker och vem som gör vad i det regionala utvecklingsarbetet.

2.2.2 Flytta fokus i åiterrapporteringarna

Åiterrapporteringarna har utifrån formen för resultatredovisning ett fokus på goda exempel och på det operativa arbetet. Däremot fokuserar åiterrapporteringarna i mindre utsträckning på det strategiska arbete som sker i syfte att stärka kapaciteten för att bedriva regionalt och lokalt utvecklingsarbete.

Det görs framsteg i sättet att redovisa det löpande operativa utvecklingsarbetet. Regionernas användning av anslag 1:1 kan med stor noggrannhet relateras till den nationella strategins strategiska områden, prioriteringar och insatslogiker i form av resultatkedjor⁵. Tillväxtverket arbetar med att förbättra handläggningssystemet Nyps utifrån både ett hållbarhets- och ett territoriellt perspektiv. Det som ändå saknas är ett mer utvecklat sätt att mäta och synliggöra regioners (och även statliga myndigheters)

⁵ Resultatkedjor används i insatsplaneringen för att visa på sambandet mellan insatser, aktiviteter, resultat och effekter. De hjälper till att förstå tydliggöra hur olika delar av en insats bidrar till måluppfyllelse och ger struktur för att följa upp och utvärdera resultat över tid.

arbete med de grundläggande förutsättningarna för utvecklingsarbetet – att bygga kapacitet med hjälp av insatser kopplat till lärande och samverkan.

Samverkan och lärande beskrivs i återrapporteringen av regionernas arbete, men frågorna om detta kopplas inte samman till ett resonemang om grundläggande förutsättningar för det regionala utvecklingsarbetet. Tillväxtverket menar att ett annat upplägg på regionernas årliga resultatredovisning skulle kunna bidra till att blicken höjs från det dagliga, operativa arbetet till strategiska frågor om vad olika aktörer gör för att stärka förutsättningarna för att delta i arbetet med de strategiska områdena. Konkret skulle det innebära att minska regionernas redovisning av resultat på områden som redan redovisas i annan avrapportering (redovisning av 1:1 anslag) och öka fokus på territoriellt perspektiv, hållbarhetsperspektiv och grundläggande förutsättningar för regionalt och lokalt utvecklingsarbete (samverkan, lärande och kapacitet). Förordningen (2024:99) om resultatredovisning av det regionala utvecklingsarbetet kan därmed behöva anpassas.

2.2.3 Behov av en bättre styrmodell

Under arbetet med uppföljningen har vi konstaterat att den nationella strategins formuleringar är vaga och översiktliga. Strategin erbjuder därmed endast begränsad vägledning för aktörerna, och det är enbart för användningen av anslag 1:1 som den är styrande. En strategi behöver inte ha syftet att erbjuda konkret vägledning, men för att den ska få genomslag i praktiken krävs konkreta styråtgärder. I princip är varken myndigheter eller andra aktörer bundna att arbeta utifrån strategin.⁶

Visserligen har styrningen av politikområdet förändrats genom tydligare myndighetsinstruktioner och förordningar, men vi anser att det trots det saknas tydlighet om vilka förändringar som är önskvärda samt när dessa förändringar ska anses vara uppfyllda. Sådan tydlighet skulle antingen kunna byggas in i själva strategin, eller så skulle strategin kunna kompletteras med andra styrdokument eller styrverktyg.

En skarpare och mer vägledande styrning kan åstadkommas genom att man definierar centrala begrepp inom politikområdet. Den pågående utredningen om den framtida regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken – Svesam⁷ – har ett sådant uppdrag. Arbetet med uppföljningen har också bekräftat för oss att förändringsteori kan behövas för att stärka möjligheterna att följa upp den nationella strategin. Avsaknaden av förändringsteori skapar problem för uppföljning inom politikområdet,

⁶ Statskontoret (2023). Kunskapssammanställning om nationella strategier. 2023/72–5.

⁷ Landsbygds- och Infrastrukturdepartementet (2024). Den framtida regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken. Kommittédirektiv (Svesam).

vilket tidigare framförts av Tillväxtverket^{8,9}, Riksrevisionen¹⁰ och även Svesam¹¹. Vi tycker dock samtidigt att det finns behov av viss problematisering och nyansering för hur och när förändringsteori kan bidra till ökad tydlighet i genomförande och uppföljning av det regionala utvecklingsarbetet.

2.3 Tillväxtverkets rekommendationer

Tillväxtverket rekommenderar regeringen att:

- Ge Tillväxtverket i uppdrag att undersöka hur arbetsättet med förändringsteorier kan användas för att stärka genomförande och uppföljning inom politikområdet.

Uppdraget kan utgå från ett eventuellt förslag från Svesam. I samband med ett sådant uppdrag bör Tillväxtverket även få möjlighet att utveckla format och fokus för återrapporteringarna. Detta skulle underlätta uppbyggnaden av ett ändamålsenligt och effektivt uppföljningssystem för politikområdet.

⁸ Tillväxtverket (2019). Med fokus på resultat. Rapport 0280.

⁹ Tillväxtverket (2025). Regionalt utvecklingsarbete 2024. Rapport 0507.

¹⁰ Riksrevisionen (2022). Den regionala utvecklingspolitiken – svaga förutsättningar för ett effektivt samlat statligt agerande. RIR 2022:8.

¹¹ SOU (2025). Ökad tydlighet, stärkt samverkan – förutsättningar för framtidens utvecklingspolitik, SVESAM – Utredningen för Sveriges sammanhållna utveckling. SOU 2025:85 (Delbetänkande).

3 Avgränsningar, underlag och metod

I detta kapitel redogör vi kortfattat för de underlag och metoder som ligger till grund för uppföljningen av den nationella strategin. Det finns ett stort antal aktörer och underlag som på olika sätt skulle kunna bidra till att belysa vad som görs inom den nationella strategin. För att göra arbetet hanterbart har vi gjort vissa avgränsningar, vilket i sin tur påverkat valet av metod.

3.1 Avgränsning av antal aktörer

I den regionala utvecklingspolitiken samverkar aktörer från flera nivåer. Därmed har ett stort antal aktörer uppgifter inom området, vilket också uttrycks som önskvärt i den nationella strategin. Några exempel är branschföreträdare, näringsliv, civilsamhällsorganisationer, akademi, kommuner, regioner, statliga myndigheter och regeringen. Med tanke på uppföljningens syfte och tidplan är det varken genomförbart eller ändamålsenligt att följa upp samtliga aktörer. För att uppföljningen ska bli hanterbar och analytiskt relevant avgränsar vi oss till tre aktörsgrupper som vi anser vara mer berörda än andra aktörer.

Regionerna är en given aktörsgrupp i uppföljningen. Regionerna ansvarar för strategisk planering, samordning och resursfördelning, samt för att utforma insatser utifrån lokala och regionala förutsättningar.¹² Regionerna är direktvalda självstyrande organ som har möjlighet att ta egna initiativ.

Den nationella strategin pekar ut ett stort antal statliga myndigheter och andra statliga aktörer med verksamheter av särskild betydelse för möjligheterna att uppnå den regionala utvecklingspolitikens mål. Statliga myndigheter anses vara avgörande för att uppnå en tvärssektoriell samordning och ett mer effektivt genomförande av insatser regionalt och lokalt. **Statliga myndigheter med utpekade uppdrag** är således också en given en aktörsgrupp i uppföljningen.

Tillväxtverket är den tredje aktör som är given i uppföljningen. Myndigheten har en central roll i att främja, stödja och samordna det regionala utvecklingsarbetet. Tillväxtverket följer även upp hur regioner och statliga myndigheter arbetar med regional utveckling. Det är därför naturligt att myndigheten ges ett större utrymme i uppföljningen.¹³

Fokus i uppföljningen är dessa tre aktörsgrupper. Vi nämner dock även andra aktörer i rapporten när det behövs för sammanhanget.

¹² Lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar samt förordningen (2017:583) om regionalt utvecklingsarbete.

¹³ Vi är medvetna om att det innebär vissa svårigheter att följa upp den egna verksamheten. Vi tillämpar dock samma angreppssätt för samtliga aktörsgrupper och anser därmed att vi kan minimera risken för bristande objektivitet.

3.2 Urval av underlag

Uppföljningens kvalitet och omfattning beror i första hand på tillgång till relevanta och tillförlitliga underlag. Inom ramen för den regionala utvecklingspolitiken pågår ett omfattande löpande årligt arbete att samla in, sammanställa och redovisa olika insatser. Med tanke på den korta tid Tillväxtverket haft för uppföljningsuppdraget, har vi valt att utgå från ett antal givna underlag (se sidan 45 för en sammanställning).

3.2.1 Återrapportering av regioners resultatredovisningar

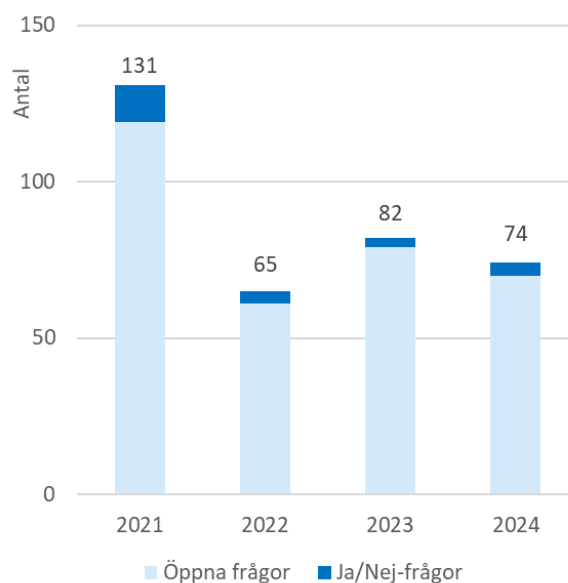
Regionernas arbete inom den regionala utvecklingspolitiken beskrivs i de årliga återrapporteringarna. Dessa utgör centrala underlag i uppföljningen av den nationella strategin. Regeringen använder också rapporterna i budgetarbetet och som underlag vid dialoger med regioner och myndigheter.

Fram till 2024 reglerades regionernas resultatredovisningar genom så kallade villkorsbeslut.¹⁴ År 2024 ändrade regeringen detta, och resultatredovisningen regleras numera genom en förordning.¹⁵ Förändringen innebär också vissa förändringar i vad regionerna ska redovisa. Tidigare avsnitt om regionala utvecklingsstrategier, jämställdhet, integration, miljö och klimat togs bort, liksom frågorna om regionernas anslagsfördelning, strategiska analyser, uppföljningar, utvärderingar. De borttagna avsnitten har helt eller delvis ersatts av liknande frågor.

I uppföljningen ingår samtliga fyra rapporter från budgetåren 2021–2024. Tillväxtverket har för varje år i uppdrag att ta fram uppföljningsfrågor samt att sammanställa och analysera svaren som inkommer från regionerna. Förändringen från villkorsbeslut till förordning har också gjort att Tillväxtverkets mall för regionernas redovisning förändrats i större omfattning. Det finns likheter mellan mallarna, men att innehållet i rapporterna inte är helt lika från år till år har delvis försvårat analysen av materialet. Gemensamt för samtliga år är att enkäten huvudsakligen består av öppna frågor, vilket ger möjlighet för respondenterna att ge utförliga och nyanserade svar, samtidigt som det också gör att aktörerna svarar på olika sätt. Figur 3 visar antalet frågor i respektive års enkät samt antalet frågor som erbjuder öppna respektive strukturerade svar, i det här fallet ja- eller nej-svar.

¹⁴ Årliga villkorsbeslut var tidigare en del av regeringens styrning av regionerna. Villkorsbesluten styrde hur anslag 1:1 Regionala utvecklingsåtgärder fick användas samt vad regionerna skulle redovisa till regeringen. Lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar, förordningen (2017:583) om regionalt utvecklingsarbete samt den nationella strategin låg till grund för villkorsbesluten.

¹⁵ Förordning 2024:99 om resultatredovisning av det regionala utvecklingsarbetet.

Figur 3. Antalet frågor i regioners årliga återrapportering 2021–2024, uppdelat på öppna frågor och ja- eller nej-frågor.

3.2.2 Återrapportering av vissa myndigheters insatser

Tillväxtverket gör en återkommande sammanställning till regeringen av statliga myndigheters insatser inom ramen för det regionala utvecklingsarbetet.¹⁶ Statliga myndigheter ska, enligt förordningen om regionalt utvecklingsarbete¹⁷, verka för att målet för den regionala utvecklingspolitiken uppnås. Ett 40-tal statliga myndigheter pekades ut i den nationella strategin för hållbar regional utveckling som betydelsefulla för genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken. Ungefär hälften av dessa hade enligt sina regleringsbrev för 2022 i uppdrag att redovisa bidrag till den regionala utvecklingspolitiken samt landsbygdspolitiken. Antalet statliga myndigheter med liknande återrapporteringskrav minskade 2023.

Regeringen gav i mars 2024 ett särskilt uppdrag till 12 sektorsmyndigheter samt till länsstyrelserna. Syftet med uppdraget var att få till en tydligare och mer långsiktig styrning av de statliga myndigheternas redovisning av genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken (och den sammanhållna landsbygdspolitiken). I uppdraget ingår att redovisa hur myndigheternas verksamhet har bidragit till målen för den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken senast den 31 januari 2025 respektive 2027.

¹⁶ I myndigheternas uppdrag ingår också att redovisa hur de har bidragit till genomförandet av den sammanhållna landsbygdspolitiken. Det är dock svårt att göra en tydlig avgränsning mellan genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken. Därför behandlas myndigheternas bidrag till båda politikområdena samlat i Tillväxtverkets sammanställning.

¹⁷ Förordning (2017:583) om regionalt utvecklingsarbete.

Tillväxtverket tar även fram anvisningar för myndigheternas redovisningar. Anvisningarna har sett olika ut för respektive år. Det beror bland annat på att myndigheterna till en början redovisade uppdraget i sina årsredovisningar, för att senare övergå till att göra en separat redovisning. Fokus i Tillväxtverkets anvisningar har varit att myndigheterna ska redogöra för hur de har bidragit till genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken (och den sammanhållna landsbygdspolitiken), om, och i så fall hur, de då har tagit hänsyn till olika regionala förutsättningar samt hur dialog och samverkan med regioner, länsstyrelser och andra organisationer har sett ut.

3.2.3 Tillväxtverkets årsredovisning

Tillväxtverkets årsredovisning beskriver hur myndigheten tagit sig an uppdraget att bidra till konkurrenskraftiga företag och hållbar utveckling i alla delar av Sverige under det aktuella budgetåret. Redovisningen följer strukturen i Tillväxtverkets instruktion. Den omfattar tre målområden, varav ett är hållbar regional- och landsbygdsutveckling. Redovisningen av detta mål utgör uppföljningens källa när det gäller Tillväxtverkets verksamhet.¹⁸

Vi är medvetna om att en årsredovisning inte presenterar allt som en myndighet gör och att detta därmed är en begränsande faktor när det gäller Tillväxtverkets verksamhet. Resultat från uppdrag som redan redovisats till regeringen samt pågående uppdrag förekommer endast i undantagsfall i årsredovisningen.

3.2.4 Regionala utvecklingsstrategier

I regionernas ansvar att samordna och utveckla arbetet för en hållbar utveckling i respektive län ingår att ta fram och fastställa en strategi för länets utveckling – en regional utvecklingsstrategi. Den regionala utvecklingsstrategin ska vara ett samlat och sektorsövergripande dokument som beskriver långsiktiga prioriteringar för det regionala utvecklingsarbetet i ett eller flera län.¹⁹ I Tillväxtverkets regeringsuppdrag ingår att vi ska svara på frågan om den nationella strategin vägleder de regionala utvecklingsstrategierna.

Arbetet med att ta fram strategier bygger på samarbeten mellan många aktörer inom länen, däribland näringslivet, främjandeaktörer, civilsamhällesorganisationer, akademien samt politiska partier, kommuner, länsstyrelser och andra statliga myndigheter. Landets 21 regionala utvecklingsstrategier ska enligt förordning om regionalt utvecklingsarbete bland annat innehålla mål och långsiktiga prioriteringar för det regionala utvecklingsarbetet. Som grund för den regionala utvecklingsstrategin ska en analys av de särskilda förutsättningarna för hållbar regional tillväxt och utveckling i länet upprättas. Analysen ska utgå från ett territoriellt perspektiv. Den regionala utvecklingsstrategin ska ses över åtminstone en gång mellan varje val till region- och kommunfullmäktige. Så långt är alla regionala utvecklingsstrategier lika. I övrigt varierar strategierna både vad gäller form och innehåll, vilket är naturligt,

¹⁸ De andra målområdena är hållbar tillväxt och stärkt konkurrenskraft i företag, samt villkor och förutsättningar för företag.

¹⁹ Förordning (2017:583) om regionalt utvecklingsarbete, §§ 7–9.

eftersom det regionala utvecklingsarbetet ska utgå från varje läns egna förutsättningar.

3.2.5 Data från Nyps genom ProDiver

I uppföljningen ska vi besvara frågan om den nationella strategin vägleder användandet av anslag 1:1. Som underlag för detta använder vi information från Nyps – *Nytt projekt- och stödärendehanteringssystem*. Nyps är ett digitalt ärendehanteringssystem som förvaltas av Tillväxtverket och som används för att hantera olika typer av stöd inom regional utveckling i Sverige. Systemet är utvecklat för att följa både nationella och europeiska krav och regelverk. Nästan 1 000 användare i samtliga regioner, hos flera länsstyrelser och statliga myndigheter inklusive Tillväxtverket använder Nyps för handläggning av olika ärenden. Det finns 24 150 ärenden i systemet, varav nästan hälften kan kopplas till insatser inom den regionala utvecklingspolitiken under perioden 2021–2024.²⁰

Information från Nyps genereras med hjälp av verktyget ProDiver. Verktyget möjliggör att data kan aggregeras och analyseras utifrån specifika parametrar som bland annat län, organisation eller stödtyp. Informationen kan också slussas vidare till något av Tillväxtverkets visualiseringsverktyg, som Nypsbarometern,²¹ Erufbarometern²² eller Projektbanken²³.

Trots att Nyps förbättras löpande, finns några potentiella felkällor i systemet som kan störa uppföljningen. I huvudsak handlar det om felaktiga inmatningar som ligger kvar trots kontroller. Eftersom analysen utförs på en övergripande och aggregerad nivå bedöms dock påverkan av dessa eventuella felaktigheter vara ytterst små. Mindre skattningsfel i det aggregerade dataunderlaget kan däremot inte uteslutas helt, eftersom ett antal (om)klassificeringar görs i systemet under undersökningsperioden.

3.3 Analysmetoder

För att genomföra uppföljningen använde vi en kombination av kvalitativa och kvantitativa metoder. Syftet med varje metod har varit att bedöma, strukturera och aggregera information för att identifiera gemensamma mönster eller avvikelser i underlaget och därmed kunna besvara uppföljningsfrågorna. Det första steget i denna

²⁰ Det totala antalet ärenden är summan av alla ärenden som fick ett beslut under åren 2021–2024, inklusive avslagsbeslut. Summan exkluderar ärenden kopplade till krisstödet Korttidsarbete (KTA). Handläggarsystemet Nyps används av Tillväxtverket, regionerna, vissa länsstyrelser, Polismyndigheten och Migrationsverket. Migrationsverket använder Nyps enbart till hantering av EU-fonder. Källa: Tillväxtverket (Nyps), 2025-10-07.

²¹ Tillväxtverket (2025) *Nypsbarometern*. <https://nypsportalen.tillvaxtverket.se/nypsbarometern#page=26a956e4-4b33-4dbf-a5f1-5bb0ef1f8ef6> (Hämtad 2025-10-16).

²² Tillväxtverket (2025) *Erufbarometern*. https://nypsportalen.tillvaxtverket.se/eu_barometern_2021_2027#page=0e30e654-1d97-4507-a4ee-bfe8d2745191 (Hämtad 2025-10-16).

²³ Tillväxtverket (2025) *Projektbanken / Projektkartan*. <https://nypsportalen.tillvaxtverket.se/projektbanken2020#page=abe6e0ba-8cac-43ae-9022-9d34560cf5b6> (Hämtad 2025-10-16).

process var avgränsningarna av aktörsgrupperna och urvalet av underlag som beskrivits ovan. De övriga stegen i processen beskrivs nedan.

3.3.1 Dataanalys

Vi har använt data från Tillväxtverkets ärendehanteringssystem Nyps. Närmare bestämt handlar det om data om ärenden (insatser/projekt) under anslag 1:1 Regionala utvecklingsåtgärder inom Utgiftsområde 19 Regional utveckling. De aktuella ärendena har gällt stödtyperna *kommersiell service, projektverksamhet* samt *innovationsstöd och främjandestöd* (de två sistnämnda har grupperats och hanteras hädanefter som *företagsstöd*).

Analysen är huvudsakligen deskriptiv och syftar till att illustrera eventuella strukturella förändringar under perioden 2021–2024.

3.3.2 Textanalys med hjälp av AI, enkätfrågor och expertbedömningar

I uppföljningen har en explorativ textanalys gjorts på de återrapporteringsrapporter som beskrivs ovan. I textanalysen har vi använt en helintegrerad version av Microsoft Copilot (GPT-5). Denna AI-tjänst bygger på en så kallad LLM (Large Language Model) som använder neurala nätverk för att bearbeta text. Systematiska frågeställningar (prompts) användes för att styra analysen, och samtliga AI-genererade svar togs tillvara.

Att använda en AI-tjänst för textanalys har flera fördelar jämfört med en mänsklig analysgrupp. AI:n arbetar konsekvent och utan subjektivitet, vilket gör resultatet mer enhetligt och processen mer tidseffektiv. Samtidigt finns risker. AI-modeller som GPT-5 är tränade på stora datamängder som kan innehålla systematiska avvikelser, vilket påverkar resultatets objektivitet. Bias kan vara både positiv (till exempel att förmodad kompetens kopplas till en viss grupp) och negativ (till exempel könsstereotyper). För att hantera detta har rapporten använt objektiva och informationsfokuserade frågor, samt efterfrågat korta svar utan exempel. Eftersom GPT-5 är en sluten modell med begränsad insyn i träningsdata och algoritmer, uppstår även den så kallade black box-problematiken där transparens och replikering är svåra att uppnå.

Vi har därför tillämpat en arbetsgång i två steg, där AI-analysen i slutskedet granskats av en expert inom området som också varit författare till en av de analyserade rapporterna. På så sätt har tveksamma resultat kunnat uteslutas. Genom denna metod kombineras AI-analysens effektivitet med expertens bedömning, vilket stärker resultatens trovärdighet.

För att analysera regionernas utvecklingsstrategier använde vi oss av en enkät. Strategierna skiljer sig åt både i form och innehåll, och för att analysera materialet på ett effektivt sätt ställde vi ett antal slutna frågor som Tillväxtverkets sakkunniga inom området tillämpade på underlaget. Frågorna (se bilaga B) besvarades via ett enkätverktyg.

4 Grundläggande förutsättningar för genomförande

I detta kapitel redogör vi för om, och på vilket sätt berörda aktörer inom ramen för sina uppgifter och uppdrag har genomfört insatser inom de delar av den nationella strategin som behandlar grundläggande förutsättningar för ett effektivt genomförande.

I uppdraget pekas på ett antal förutsättningar.²⁴ Dessa sammanfattas, i enlighet med den nationella strategins formuleringar, med uttrycket *samverkan och lärande*. På så sätt underlättas analysen av likheter och skillnader mellan olika aktörsgrupper.

Kapacitet ska enligt strategin i första hand ses som ett lärande inom och mellan organisationer för att stärka förmågan att klara olika utmaningar och samhällsförändringar. Kapacitet ses med andra ord snarare som ett resultat av samverkan och lärande och utgör därför ingen explicit analyskategori att följa upp.

4.1 Samverkansinsatser

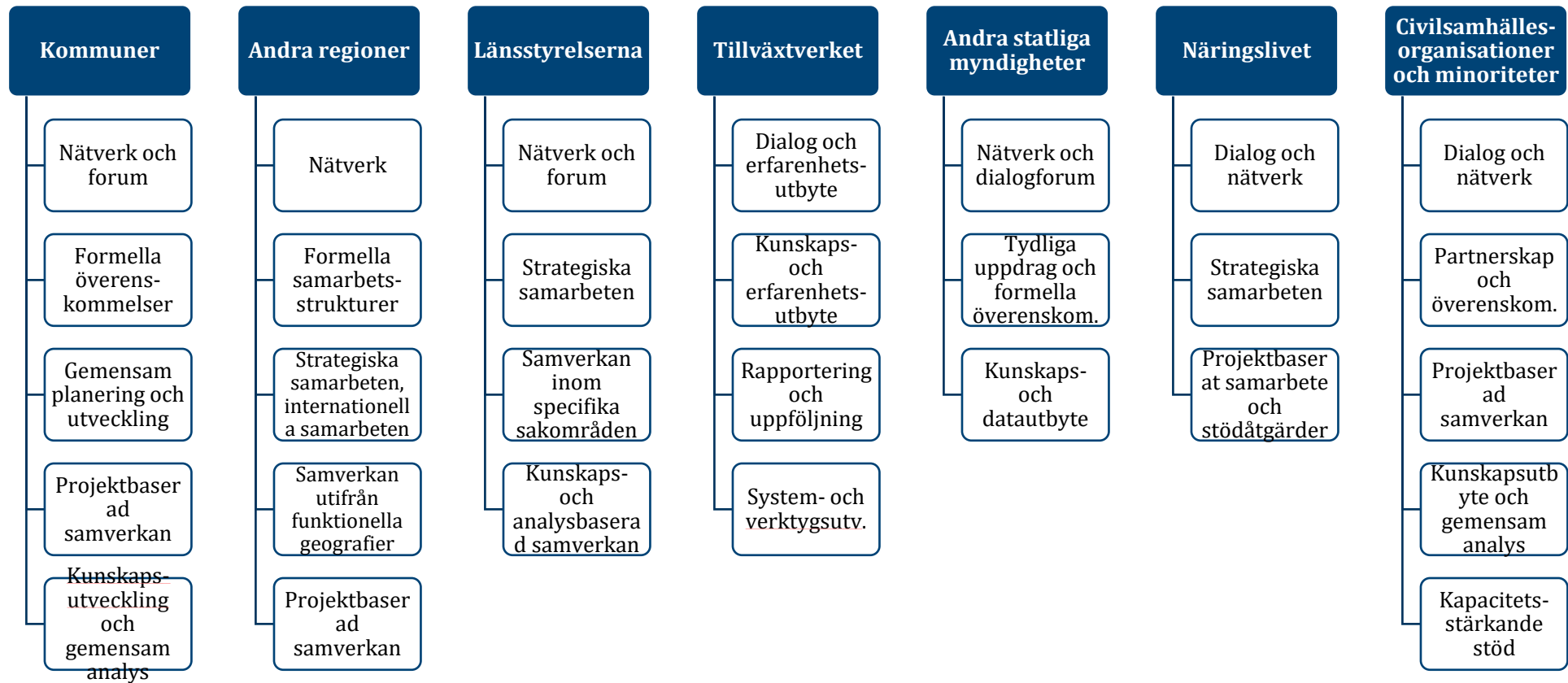
Enligt den nationella strategin är en väl fungerande samverkan mellan statliga myndigheter, regioner och kommuner avgörande för att det ska gå att nå målet för den regionala utvecklingspolitiken. Även andra delar av samhället som näringslivet, civilsamhällesorganisationer och nationella minoriteter ska ges möjligheter att delta. Vi redogör här för samverkansinsatserna per aktörsgrupp.

4.1.1 Regioners samverkan

Regioner har en central och given funktion inom den regionala utvecklingspolitiken. De samverkar med andra aktörer på lokal och regional nivå, liksom med nationella aktörer. Utgångspunkten för analysen av regionernas insatser är återrapporteringarna av regionernas resultatredovisningar (se sida 9 för beskrivning).

I figur 4 redovisas de huvudsakliga formerna för samverkan mellan regionerna och andra aktörer. Nätverk, forum och dialog är ofta förekommande. Dessa samverkansformer skapar en arena där skillnader mellan organisationer kan hanteras och där aktörer kan mötas på lika villkor. De kan därför vara enklare att genomföra än andra former, oavsett samverkansgrupp.

²⁴ I uppdraget tas ett antal exempel på förutsättningar upp: kapacitet för regionalt och lokalt utvecklingsarbete; regional hänsyn och samverkan mellan nationella, regionala och lokala aktörer i det regionala utvecklingsarbetet; statliga myndigheters, inklusive länsstyrelser, medverkan i det regionala utvecklingsarbetet; näringslivets, det civila samhällets organisationers samt nationella minoriteternas, inklusive urfolket samernas, möjligheter till samverkan i det regionala utvecklingsarbetet; dialoger och forum inom ramen för den regionala utvecklingspolitiken, samt lärande inom den regionala utvecklingspolitiken genom analys, uppföljning, utvärdering och forskning.

Figur 4. Regioners samverkansinsatser efter samverkansaktörer.

Resultaten av nätverksinsatser kan dock vara svåra att tillvarata. Ett alternativ är att konkretisera samverkan genom exempelvis formella överenskommelser eller projektsamverkan där utfallet av samverkan är enklare att följa upp. Regioner samverkar om kunskapsutveckling och analys med nästan samtliga aktörer. Denna samverkansform kan både innehålla mindre formella utbyten av kunskap och en mer formaliserad analyssamverkan.²⁵

Regioner genomför många olika samverkansinsatser tillsammans med andra aktörer. Fram till och med rapporteringen för verksamhetsåret 2022 fanns frågan om aktörssamverkan med separat i redovisningen. Därefter har frågan om samverkan integrerats i delarna som handlar om varje enskilt utpekat strategiskt område i den nationella strategin. Det som efterfrågas i rapporterna är hur regionerna samverkat med Länsstyrelsen, andra statliga myndigheter, kommuner, organisationer (civilsamhälle) och näringslivet. Regioners samverkan med andra regioner efterfrågas dock inte explicit i frågemallarna till regionerna i samband med resultatredovisningen utan anges i regioners svar till Tillväxtverket. En stor del av regioners samverkan genomförs inom ramen för Reglab.²⁶

Slutsats: Tillväxtverket bedömer att det finns tillräckligt med underlag för att kunna konstatera att regioner, inom ramen för sina uppgifter och uppdrag, genomför insatser vad gäller samverkan med nationella, regionala och lokala aktörer. Tillväxtverket bedömer vidare att regionerna samverkar med andra aktörer inom samtliga fyra strategiska områden i den nationella strategin och att samverkan. Enligt regionerna fungerar samverkan i huvudsak väl, bland annat tack vare digitala mötesformer.

Regionernas insatser för samverkan varierar. Vi kan identifiera fem olika grundformer: 1) nätverk, forum och dialog, 2) formella överenskommelser 3) gemensam planering och strategiska samarbeten, 4) projektbaserad samverkan och 5) gemensam kunskapsutveckling och analys.

Utifrån tillgängliga underlag och tidsramen för uppföljningen har det inte varit möjligt att redogöra för om samverkan skiljer sig mellan olika regioner eller om samverkan har förändrats över tid.

4.1.2 Statliga myndigheters samverkan

Statliga myndigheter ska ta regional hänsyn och samverka med andra statliga myndigheter, regioner och kommuner i syfte att förbättra och utveckla genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken.

Analysen av myndigheternas redovisningar visar att de i varierande utsträckning tar regional hänsyn och samverkar med olika organisationer. Samverkan dels med andra statliga myndigheter inklusive länsstyrelserna, dels med regionerna är mest

²⁵ Exempelvis finns [analyssamverkan Norr](#) som är ett samarbete för de fyra nordligaste regionerna.

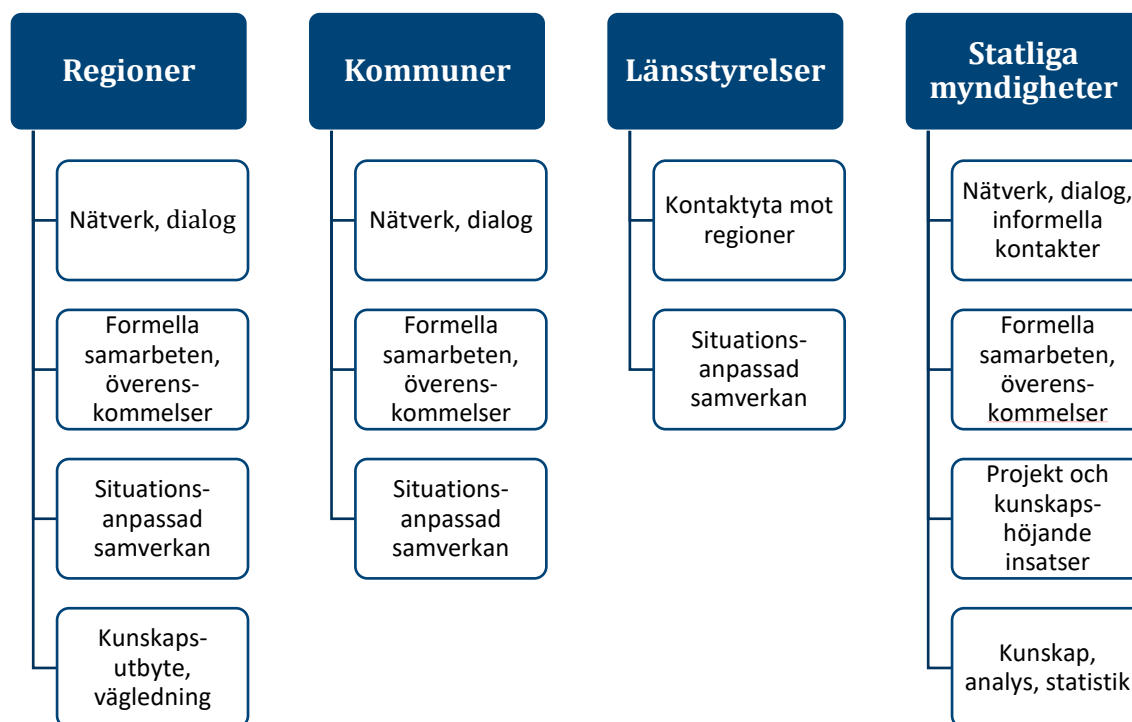
²⁶ [Reglab](#) är ett forum för lärande om regional utveckling, där regioner, myndigheter, forskare och andra aktörer möts för att utbyta kunskap och erfarenheter. www.reglab.se.

framträdande i underlagen. Detta beror sannolikt på hur frågorna har formulerats i anvisningarna för återrapporteringarna.

Myndigheterna samverkar med olika administrativa nivåer – kommuner, regioner och andra statliga myndigheter - och i olika samverkansformer. Både mellan statliga myndigheter och mellan myndigheter och regioner är nätverk och dialog vanliga samverkansformer. Det förekommer även formella samarbeten genom överenskommelser mellan myndigheter och regioner eller mellan myndigheter och kommuner. Kunskap utbyts i gemensamma projekt och genom delning av statistik och analyser. Myndigheter ger dessutom vägledning till regioner i olika frågeställningar.

I vissa fall är det myndigheterna som tar initiativ till samverkan. Detta förekommer särskilt när samverkan med utpekade aktörer explicit ingår i myndigheternas regeringsuppdrag. Hur väl utvecklad samverkan är mellan statliga myndigheter och olika aktörer inom frågor som rör regional utveckling är dock svårt att avgöra. Det är viktigt att understryka att omfattningen av dessa samverkansformer inte redovisats i detalj, vilket innebär att den bild vi kan ge av myndigheternas samverkan är översiktlig snarare än heltäckande.

Det finns ett nätverk bland statliga myndigheter som fokuserar på utbyte av erfarenheter och kunskap kopplat till det regionala utvecklingsarbetet (och arbete med landsbygdsutveckling). Detta nätverk bidrar till kunskapsutbyte mellan myndigheter samt mellan myndigheter och regioner. Myndigheterna deltar i varierande utsträckning i de aktiviteter som erbjuds inom nätverket.

Figur -5. Statliga myndigheters samverkansinsatser efter samverkansaktörer.

Slutsats: Tillväxtverket bedömer att statliga myndigheter samverkar i större eller mindre utsträckning med såväl andra myndigheter och regioner som med kommuner och andra organisationer. Samverkan är en central del i majoriteten av de insatser som enligt myndigheterna bidrar till den regionala utvecklingspolitikens genomförande.

På en övergripande nivå samverkar myndigheterna genom: 1) nätverk och dialog, 2) formella samarbeten och överenskommelser, 3) situationsanpassad samverkan i projekt och liknande samt 4) genom olika kunskapsutbyten.

Det går inte att dra några slutsatser om hur statliga myndigheters samverkan med olika aktörer har utvecklats inom ramen för det regionala utvecklingsarbetet baserat på det tillgängliga underlaget. Underlaget varierar mellan åren, beroende på vilka myndigheter som har haft i uppdrag att redovisa hur de bidrar till genomförandet av politiken. Formen för redovisning har också varierat under åren, liksom frågorna som myndigheterna har svarat på.

4.1.3 Tillväxtverkets samverkan

Tillväxtverket samverkar med många olika aktörer inom ramen för uppdrag inom den regionala utvecklingspolitiken. Tillväxtverkets samverkan med andra aktörer präglas av stor variation, vilket återspeglas i en heterogen sammansättning av samverkansparter. Samverkansformerna sträcker sig från nätverk till olika former av kunskapsutbyten. I nätverkssamarbetena är Tillväxtverket i vissa fall deltagare, i andra fall ansvarig samordnare.

Tillväxtverket samordnar exempelvis flera myndighetsnätverk inom regional utveckling och landsbygdspolitik, varav ett på generaldirektörsnivå. Dessutom finns tematiska nätverk inom specifika områden, som kompetensförsörjning, kommersiell service och landsbygdsutveckling.

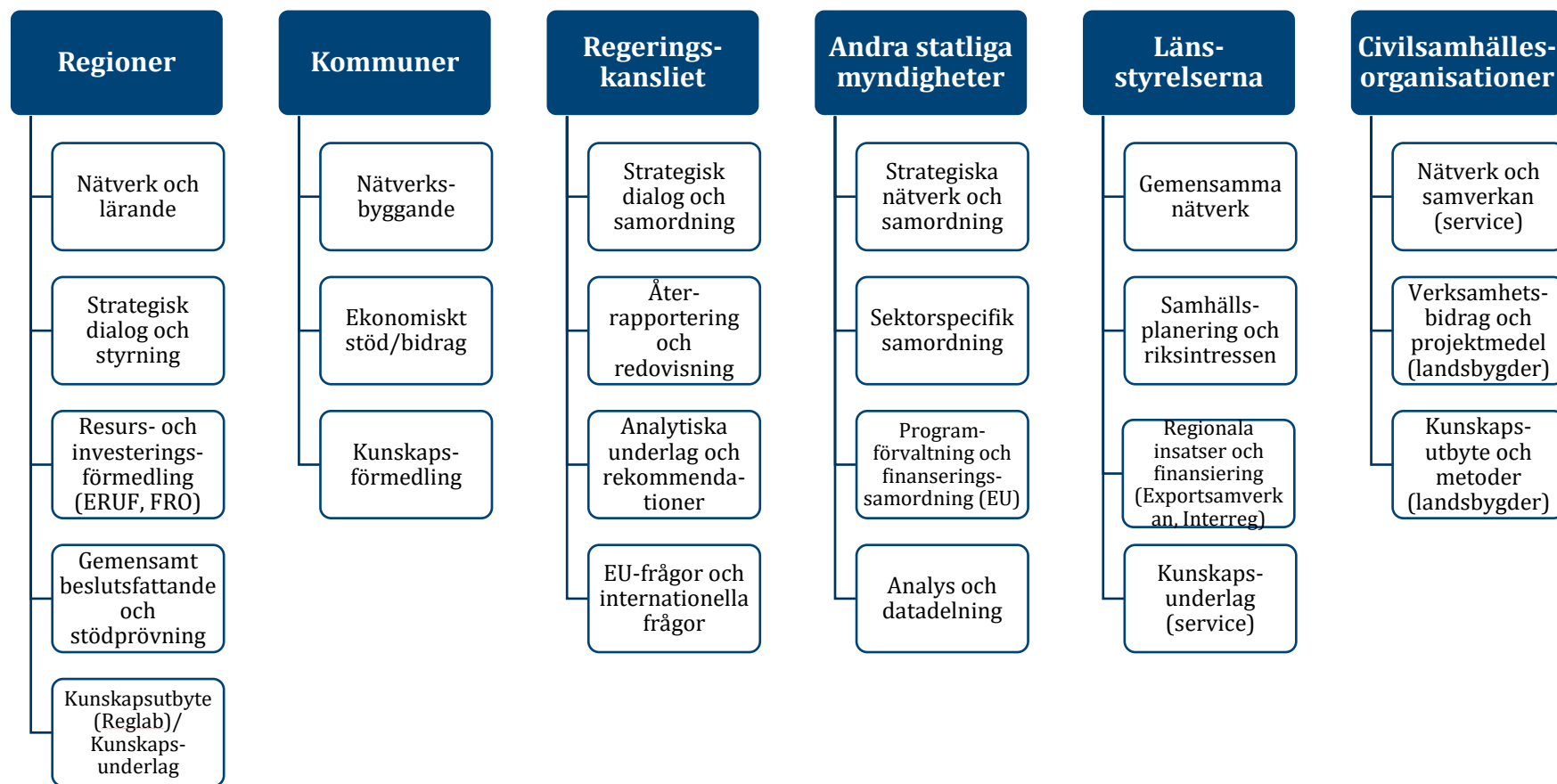
En central plattform för strategisk samverkan mellan Tillväxtverket och regionerna är Reglab, ett forum för lärande där gemensamma utvecklingsfrågor hanteras. Tillväxtverket samverkar även med regioner och kommuner utifrån sektorsspecifika behov, exempelvis inom uppdrag kopplade till omställning och varsel i näringslivet, kompetensförsörjning, kommersiell service och smart specialisering. EU-stöd och verksamhetsbidrag till civilsamhällesorganisationer utgör en annan form för samverkan mellan Tillväxtverket och andra aktörer. I årsredovisningarna gör Tillväxtverket bedömningen att insatserna inom verksamhetsområdet hållbar regional utveckling och landsbygdsutveckling har lett till ökad förmåga att samverka.

Dessa exempel visar på att Tillväxtverket samverkar kontinuerligt och formaliserat med olika aktörer inom ramen för sitt arbete med hållbar regional utveckling och landsbygdsutveckling.

Slutsats: Tillväxtverket samverkar med aktörer på samtliga samhällsnivåer nationellt och har även internationella samarbeten. Samverkan avspeglar Tillväxtverkets centrala roll inom den regionala utvecklingspolitiken (och den sammanhållna landsbygdspolitiken).

Tillväxtverkets samverkar med andra aktörer på flera sätt. Samverkansformerna kan övergripande sammanfattas som 1) nätverk, forum och dialog, 2) finansiering samt 3) kunskapsunderlag.

Tillväxtverket gör i tidigare årsredovisningar bedömningen att samverkan med olika aktörer har blivit mer effektiv och strukturerad över tid. Det är dock svårt att utifrån underlagen (årsredovisningar) ge en sammanhållen bild av dessa på förändringar.

Figur 6. Tillväxtverkets samverkansinsatser efter samverkansaktörer.

4.2 Lärandeinsatser

Lärande är en annan grundläggande förutsättning för genomförande och en tydlig del i kvalitetsutvecklingen i den regionala utvecklingspolitiken. I den nationella strategin anges att analys, uppföljning, utvärdering och forskning bidrar till möjligheterna att bemöta samhällsutmaningar och att nå målet för den regionala utvecklingspolitiken.

Lärande sker på olika nivåer, hos individer, inom organisationer och i samhället i stort. Den nationella strategin lyfter särskilt fram vikten av institutionellt och strategiskt lärande, vilket bland annat innebär att erfarenheter från genomförda insatser systematiskt tas tillvara och används för att utveckla framtida arbete. I detta lärande ingår bland annat analys, uppföljning och utvärdering för att skapa långsiktig förändring och för att stärka kapaciteten hos olika aktörer.

4.2.1 Regioners lärande

Enligt förordningen om regionalt utvecklingsarbete²⁷ ska regionerna följa utvecklingen samt analysera, följa upp och utvärdera det regionala tillväxtarbetet i länet. Enligt den nationella strategin ska detta även ske utifrån ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet.²⁸

Vi kan konstatera att regionerna gör insatser för lärande. Det är dock svårt att uttala sig om insatsernas omfattning och kvalitet utifrån det tillgängliga underlaget. Det är också svårt att urskilja om insatserna skiljer sig åt mellan regionerna. Det regionala lärandet är i mångt och mycket en kollektiv process där samverkan mellan regioner har stor betydelse (se avsnittet om samverkan ovan).

Analys och andra kunskapsunderlag är en återkommande form för att sprida faktakunskaper vidare till aktörer inom regionen. Många olika typer av analyser förekommer, bland annat arbetsmarknads-, och befolkningsprognoser, nulägesbilder och olika territoriella analyser där inomregionala eller funktionella skillnader belyses.²⁹ Hållbarhetsanalyser och konsekvensbedömningar ingår också i regionernas analysarbete. Det pågår också en rad olika insatser kopplade till metodutveckling.

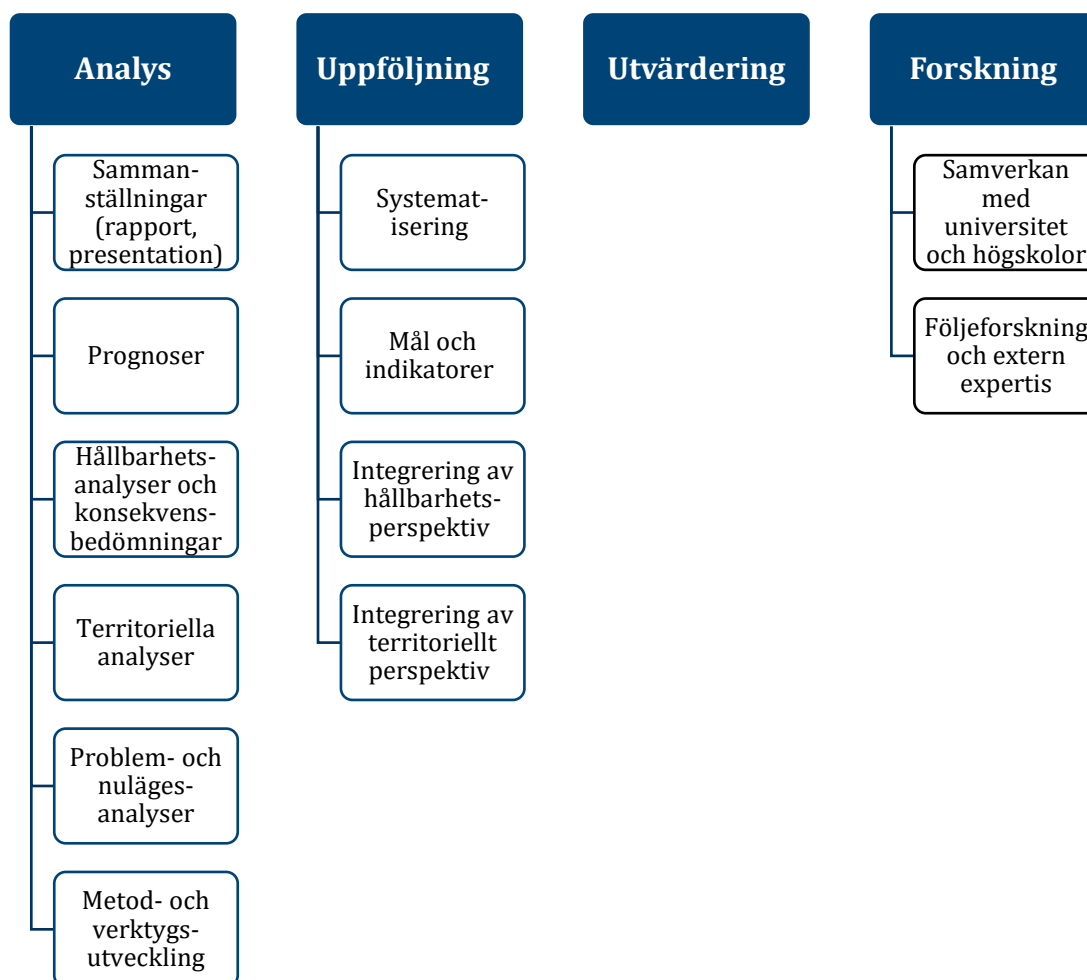
Regioners uppföljningsarbete präglas av insatser för att förbättra struktur, logik (system) och indikatorer. I underlagen ser vi också exempel på insatser kopplade till integrering av hållbarhetsperspektiv och territoriella perspektiv.

Vi kan inte identifiera insatser kopplade till utvärdering med utgångspunkt i underlaget. Vi kan dock se att det förekommer utbyte mellan regioner och forskare och akademien.

²⁷ SFS 2017:583.

²⁸ Nationella strategin för hållbar regional utveckling sidan 53.

²⁹ Tillväxtverket (2021). Geografier som inte syns. Om Landsbygder och städer i de regionala utvecklingsstrategierna. Rapport 0362.

Figur 7. Regioners lärandeinsatser efter lärandekategorier.

Slutsats: Tillväxtverket bedömer att regionerna genomför insatser kopplade till lärande inom samtliga lärandekategorier utom utvärderingar. Samverkan mellan regioner är central i nästan samtliga moment av lärande. Utifrån det tillgängliga underlaget är det dock svårt att identifiera skillnader mellan regioner och skillnader över tid. Det går inte heller att utläsa om insatserna hittills har lett till förändringar.

4.2.2 Statliga myndigheters lärande

Statliga myndigheter genomför insatser för lärande inom ramen för det regionala utvecklingsarbetet, alltså insatser som omfattar analys, uppföljning, utvärdering och forskning. Enligt förordning (2017:583) om regionalt utvecklingsarbete ska myndigheterna, när det är lämpligt, i sin verksamhet i så stor utsträckning som möjligt ta hänsyn till regionala förutsättningar. Möjligheterna för detta ökar om myndigheterna har förutsättningar för lärande i form av bland annat erfarenhetsutbyte mellan olika sektorsområden och kunskapsutveckling på nationell och regional nivå.

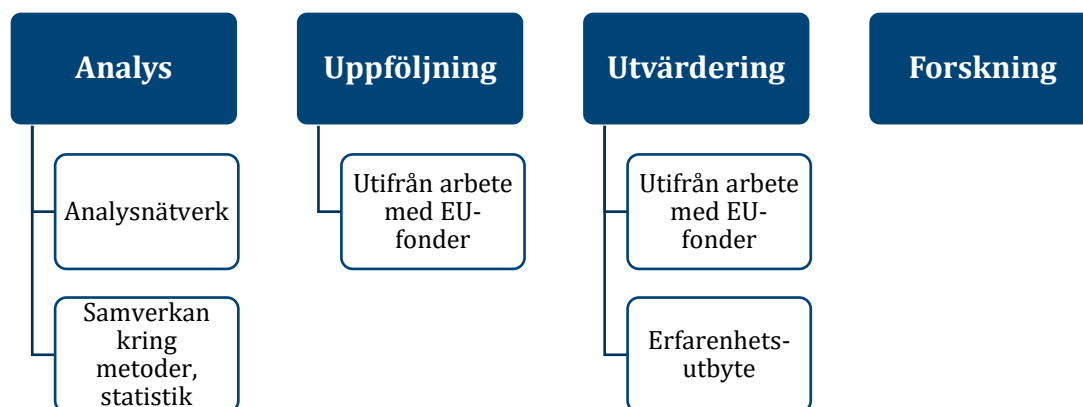
Med det underlag vi har haft tillgång till är det svårt att påvisa om lärandeinsatserna har genomförts för att stärka lärandet inom den regionala utvecklingspolitiken och om

de genomförts utifrån den nationella strategins intentioner. Vissa myndigheter, som Tillväxtanalys, som har i uppdrag att tillhandahålla relevanta analyser och utvärderingar inom den regionala utvecklingspolitiken, gör naturligtvis också detta i syfte att stärka lärandet inom politikområdet.

Tillväxtverket samordnar två myndighetsnätverk i syfte att stärka lärande och kunskapsutveckling inom den regionala utvecklingspolitiken.³⁰ Det ena har särskilt fokus på analys, uppföljning, utvärdering och forskning. Det ska bidra till att utveckla det territoriella perspektivet inom lärande och kunskapsutveckling. Specifika frågeställningar som är relevanta för myndigheters analysarbete behandlas i ett territoriellt perspektiv genom återkommande möten. Det andra nätverket fokuserar på utbyte av erfarenheter och kunskaper kopplade till det regionala utvecklingsarbetet (se sida16).

Förvaltande myndigheter kopplad till EU-fonder genomför också insatser inom uppföljning och utvärdering.³¹

Det finns större möjligheterna för myndigheterna att ta hänsyn till regionala förhållanden om de har förutsättningar för lärande i form av bland annat erfarenhetsutbyte mellan olika sektorsområden och kunskapsutveckling på nationell och regional nivå. Sådant lärande kan ha formen av dialog, analyser, uppföljningar och utvärderingar utifrån ett territoriellt perspektiv och inom olika sakområden. Länsstyrelsernas uppgift att följa upp, utvärdera och rapportera till regeringen om tillståndet och utvecklingen inom myndighetens geografiska område kan bidra till en ökad kunskap om regionala förutsättningar. Vi har inte haft möjlighet att undersöka om statliga myndigheter genomför forskningsinsatser utifrån ett regionalt perspektiv.

Figur 8. Statliga myndigheters lärandeinsatser efter lärandekategorier.

³⁰ Dnr N2022/01543 respektive dnr LI2024/00652.

³¹ Se bland annat "EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EU) 2021/1060 av den 24 juni 2021 om fastställande av gemensamma bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden."

Slutsats: Tillväxtverket bedömer att de statliga myndigheter som ingått i analysen genomför insatser för lärande inom lärandekategorier analys, uppföljning och utvärdering i det regionala utvecklingsarbetet. De statliga myndigheterna och övriga aktörer har både spontana och informella utbyten och en mer formaliserad samverkan inom olika områden.

Utifrån det tillgängliga underlaget är det dock svårt beskriva skillnader mellan myndigheter och skillnader över tid. Det går inte heller att utläsa om insatserna hittills har lett till förändringar.

4.2.3 Tillväxtverkets lärande

På samma sätt som för övriga statliga myndigheter behöver Tillväxtverket ta hänsyn till regionala och lokala förutsättningar i sin verksamhet. Lärande genom erfarenhetsutbyte och samverkan är en viktig del av detta. Med tanke på myndighetens centrala funktion är det naturligt att Tillväxtverket genomför insatser inom alla de fyra kategorier av lärande som den nationella strategin lyfter fram.

I Figur 9 redovisar vi översiktligt Tillväxtverkets specifika insatser inom analys, uppföljning, utvärdering och forskning. Kategorin analys omfattar statistik³², analysverktygen Raps³³ och Pupos³⁴, specifika kunskapsunderlag³⁵ samt insatser i syfte att stärka samverkan för analys. Se även avsnittet om samverkan.

Tillväxtverkets insatser inom uppföljning är omfattande och består till stor del av årligt uppföljningsarbete och åiterrapportering av regionernas verksamhet och av samtliga anslag inom utgiftsområde 19³⁶ i enlighet med regleringsbrevet. I arbetet med EU-fonder är Tillväxtverket förvaltande myndighet för totalt 11 program, vilket innebär ett ansvar för uppföljning av medlen inom anslag 1:3 och 1:4 inom utgiftsområde 19.³⁷ När det gäller anslag 1:1 Regionala utvecklingsåtgärder ansvarar Tillväxtverket för de årliga uppföljningsinsatser som ligger till grund för den här uppföljningen och som vi beskriver i inledningen av rapporten.

Till uppföljning hör även systemstöd kopplat till förändringsteori och ett nationellt system för uppföljning av anslag 1:1 Regionala utvecklingsåtgärder. Tillväxtverket

³² [Statistik om regional utveckling - Tillväxtverket](#), 2025-10-15.

³³ [Regionalt analys- och prognosystem \(Raps\) - Tillväxtverket](#), 2025-10-15.

³⁴ [Pinpoint Sweden \(Pipos\) - Tillväxtverket](#), 2025-10-15.

³⁵ Exempelvis: Tillväxtverket (2025). Tillstånd och trender för regional utveckling och tillväxt. Rapport 0510.

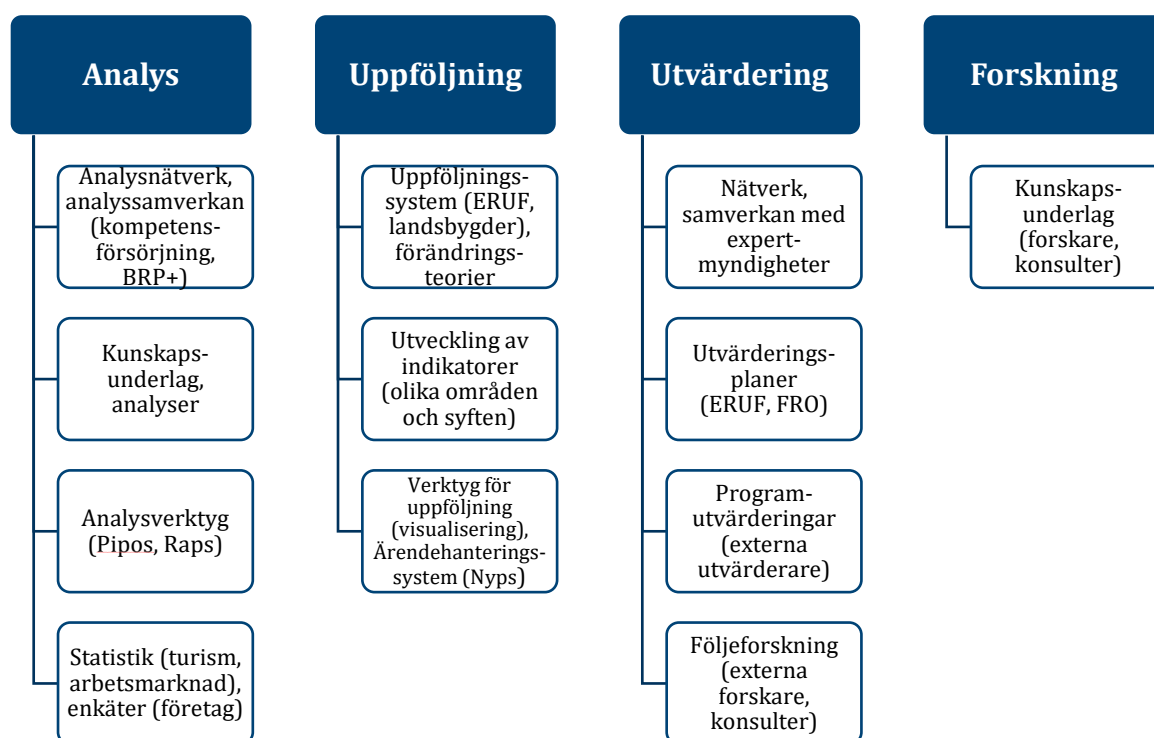
³⁶ Se Tillväxtverkets publikationsdatabas, till exempel rapporter med rapportnummer 0507, 0487, 0478 samt rapport med dnr Å 2025-52 via webbplats [Slutrapporterade uppdrag - Tillväxtverket](#), 2025-10-15.

³⁷ Se bland annat "EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EU) 2021/1060 av den 24 juni 2021 om fastställande av gemensamma bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden" och Tillväxtverkets webbplats [Genomföra och rapportera - Tillväxtverket](#), 2025-10-17.

arbetar också med att tillgängliggöra statistik från Nyps, tillhandahålla uppföljning med hjälp av indikatorer och presentera regionala fakta på webbplatsen.

Tillväxtverket gör utvärderingar av olika insatser och program, till exempel av Regionalfondsprogrammen och av Fonden för en rättvis omställning samt Interregprogrammet Öresund-Kattegatt-Skagerrak.³⁸

Det bedrivs ingen egen forskning på Tillväxtverket under perioden vi analyserat. Däremot upphandlar myndigheten regelbundet kunskapsöversikter och kunskapsunderlag från olika forskare inom specifika områden för att stödja interna utvecklingsprocesser.³⁹

Figur 9. Tillväxtverkets lärandeinsatser efter lärandekategorier.

Slutsats: Tillväxtverket gör omfattande lärandeinsatser inom analys, uppföljning och utvärdering för att stärka förutsättningarna för genomförande av den regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken.

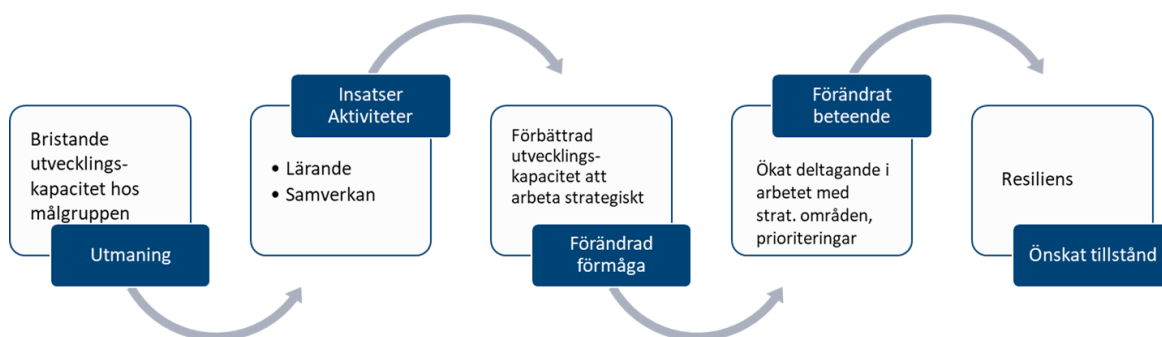
Tillväxtverket utvecklar och förbättrar sina analysverktyg och arbetar även med att göra insatserna mer uppföljnings- och utvärderingsbara. Som regel bedrivs detta arbete i nära samverkan med berörda aktörer och användare.

³⁸ Se Tillväxtverkets publikationsdatabas, till exempel rapporter med rapportnummer 0552, 0482 och 0441.

³⁹ Till exempel Tillväxtverkets rapport 0489 från 2024, Lokal och regional utvecklingskapacitet.

4.3 Strategisk kapacitet genom av samverkan och lärande

I den nationella strategin skriver regeringen att regionernas uppgifter inom regional utveckling innebär ett stort ansvar. Alla regioner ska ha goda förutsättningar att bedriva regionalt utvecklingsarbete, samordna insatser för genomförande av den regionala utvecklingsstrategin och arbeta långsiktigt. De ska också ha kapacitet att arbeta med lärande, analys, uppföljning och utvärdering. Enligt den nationella strategin handlar det om att bygga resiliens, det vill säga en långsiktig förmåga att stå emot och klara av förändringar, återhämta sig och vidareutvecklas för att kunna möta samhällsutmaningarna. I Figur 10 beskriver vi en förändringsteori som försöker spegla den nationella strategins formuleringar om kapacitet för regionalt och lokalt utvecklingsarbete (figur 10).

Figur 10. Förändringsteori med fokus på strategisk kapacitet utifrån den nationella strategin.

Insatser för att bygga resiliens handlar med andra ord om samverkan i syfte att samordna sig med andra aktörer, samt lärande, analys, uppföljning och utvärdering. Dessa insatser leder till en förändrad förmåga att arbeta strategiskt, vilket ger ett förändrat beteende i form av ökat deltagande i arbetet med strategiska områden och prioriteringar.

I underlagen till uppföljningen av den nationella strategin finns ingen specifik information om kapacitet för regionalt och lokalt utvecklingsarbete. Det gör det svårt att definiera kapacitet på något annat sätt än genom förändringsteorin i figur 10. I kapacitetsbegreppet ingår för regionerna, förutom analytiska uppgifter inför och efter ett policybeslut, även mer politiska uppgifter som kräver samverkan, förhandlingar och konflikthantering med intressenter. Däremot har vi inte haft tillgång till uppgifter om finansiering, personalförsörjning eller organisering i enskilda organisationer, vilket är viktiga delar av kapaciteten.⁴⁰ Det finns dock i dagsläget inget underlag som

⁴⁰ Tillväxtverket (2023). Regional och lokal utvecklingskapacitet. I rapporten beskriver forskarna J Johansson och M Löfström begreppet kapacitet utifrån olika perspektiv, erfarenheter och iakttagelser.

kan användas för att följa upp sådana perspektiv av kapacitet hos regioner och andra aktörer på ett enkelt sätt.

Svaren på våra uppföljningsfrågor om och hur aktörerna i uppföljningen arbetar med att bygga kapacitet för lokalt och regionalt utvecklingsarbete baseras på motsvarande avsnitt om samverkan och lärande, avsnitt 3.2 och 3.3 ovan. Avgränsningen av aktörer har gjorts till regioner, statliga myndigheter och Tillväxtverket, vilket gör att fokus främst ligger på kapacitet för regionalt utvecklingsarbete.

4.3.1 Regioners kapacitet

Regional kapacitet betyder en regions samlade förmåga och resurser att utvecklas ekonomiskt, socialt och miljömässigt. Det handlar om regionens möjligheter att tillhandahålla god hälsa, kollektivtrafik och infrastruktur för att möta invånarnas och näringslivets behov. För att stärka den regionala kapaciteten samverkar regionerna med en rad aktörer på olika samhällsnivåer. Regioner arbetar med samverkan och lärande, vilket i sin tur kan sägas bidra till förbättrad utvecklingskapacitet. Som exempel kan nämnas insatser för att stödja länens kommuner för att öka deras kapacitet att delta i regionernas strategiska arbete.

Som vi skriver ovan påverkar även andra faktorer regionernas kapacitet. Dessa faktorer lyfts inte i den nationella strategin och är således inte föremål för denna uppföljning.

4.3.2 Statliga myndigheters kapacitet

Det pågår samverkan och ett lärande mellan statliga myndigheter. Det är dock svårt att avgöra om detta stärker myndigheternas kapacitet att öka nyttan för regionernas strategiska arbete och genomförande av insatser. Kapacitet kan vara när myndigheter bemöter regioners och kommuners varierande förmåga att hantera utvecklingsfrågor genom specifika insatser, exempelvis nya samverkansformer, kunskapsstöd och vägledning. I åiterrapporteringen av vissa statliga myndigheters insatser beskrivs sådana aktiviteter.

4.3.3 Tillväxtverkets kapacitet

Tillväxtverket har en central funktion inom politikområdet och skapar genom ett antal insatser förutsättningar för andra aktörer att öka sin kapacitet att hantera lokalt och regionalt utvecklingsarbete. Detta görs genom kunskapsuppbyggande, kunskapspridning och förståelse för aktörers behov, information och nätverkande. Tillväxtverket har under perioden för uppföljningen genomfört ett antal insatser som har syftat till att stärka kapaciteten hos kommuner och regioner.⁴¹

⁴¹ Exempel:

Tillväxtverket (2025). Att bistå vid varsel och omställning 2022–2024. Slutrapport.

Tillväxtverket (2024). Redovisning av arbetet med att främja tillgänglighet till kommersiell och

Slutsats: Tillväxtverket bedömer att samtliga tre aktörsgrupper genomför insatser för att bygga kapacitet för regionalt utvecklingsarbete. Vi ser detta som ett resultat av samverkan samt lärande.

Formerna för och omfattningen av de kapacitetsbyggande insatserna varierar både mellan och inom aktörsgrupperna.

Det är svårt att, utifrån uppföljningens underlag, svara på frågan om det finns en långsiktighet i samverkan. Dock kan vissa former för samverkan indikera viss långsiktighet, till exempel formella överenskommelser och gemensam kunskapsutveckling. Även forum kopplade till den regionala utvecklingsstrategin i respektive län kan sägas vara långsiktiga, eftersom utvecklingsstrategin inte upphör att gälla utan revideras eller aktualiseras och fortsätter att genomföras.

viss offentlig service för företag och medborgare i servicegläsa områden. Tillväxtverket (2022). Slutrapport av uppdraget att stödja regionalt kompetensförsörjningsarbete 2018–2021.

5 Den nationella strategin är vägledande

Den nationella strategin ska fungera som vägledning för regionala insatser. I detta kapitel belyser vi hur inriktningen i de regionala utvecklingsstrategierna, liksom användningen av statliga medel, vägleds av den nationella strategin. Regionerna har enligt den nationella strategin en viktig funktion i att göra vägval och prioriteringar utifrån länets förutsättningar. På så sätt blir regionernas kapacitet att bedriva utvecklingsarbete grundläggande för en hållbar regional utveckling i hela landet.

5.1 ... för de regionala utvecklingsstrategierna

Regionernas arbete med regional utveckling har sin utgångspunkt i de regionala utvecklingsstrategierna som samtliga regioner har i uppdrag att ta fram. De regionala utvecklingsstrategierna är ett krav, enligt lag och förordning⁴², och de ska vara regionernas verktyg för att styra det regionala utvecklingsarbetet. Den regionala utvecklingsstrategin ska vara en samlad och sektorsövergripande strategi för det regionala utvecklingsarbetet i ett eller flera län och innehålla mål och långsiktiga prioriteringar för det regionala utvecklingsarbetet.⁴³

De regionala utvecklingsstrategierna är övergripande strategiska dokument och därför generella till sin karaktär. Konkretiseringar av den regionala utvecklingsstrategin i respektive län görs inom ramen för andra ämnesspecifika strategier, program eller planer, till exempel strategier för smart specialisering, regionala serviceprogram, kulturplaner och bredbandsstrategier. De flesta regioner har reviderat sina strategier under perioden 2021–2025. Detta pekar på att de regionala utvecklingsstrategierna som gäller idag återspeglar den nationella strategin som regeringen fattade beslut om 2021.

Tillväxtverket har formulerat ett antal frågor för att kunna svara på om den nationella strategin är vägledande för innehållet i de regionala utvecklingsstrategierna, se bilaga B. Vi har därefter gått igenom samtliga regionala utvecklingsstrategier utifrån dessa frågor. Resultatet av genomgången redovisas i figurerna nedan. I de fall de sakkunniga personerna som gjorde genomgången kom fram till olika bedömningar, klassificerade vi svaret som ”oklart”.

Vi kan konstatera att de strategiska områdena⁴⁴ i den nationella strategin är vägledande för samtliga läns regionala utvecklingsstrategier. Vi noterade även att prioriteringarna⁴⁵ är vägledande för de regionala utvecklingsstrategierna. Nio av tolv prioriteringar från den nationella strategin nämns i hög, eller mycket hög utsträckning i de regionala utvecklingsstrategierna.⁴⁶ För tre prioriteringar råder viss osäkerhet i

⁴² Lag (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar och förordning (2017:583) om regionalt utvecklingsarbete.

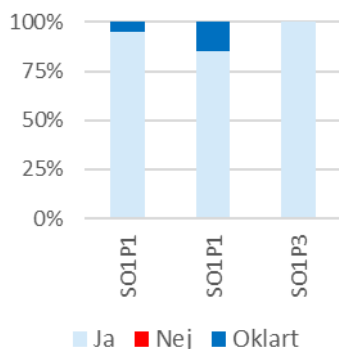
⁴³ Enligt 8 § i förordningen om regionalt utvecklingsarbete.

⁴⁴ Se figur 1.

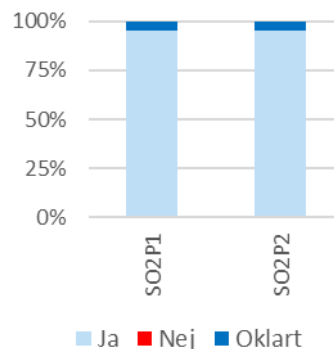
⁴⁵ Se figur 1.

⁴⁶ Här avses andelen regionala utvecklingsstrategier. En andel på minst 90 procent tolkas som en mycket hög andel. En andel på mellan 80 och 90 procent tolkas som hög andel.

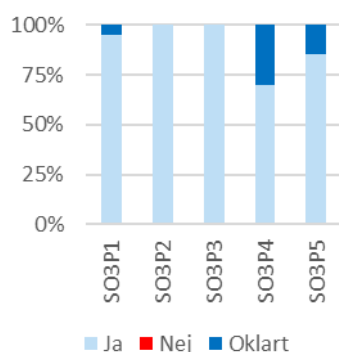
vilken grad dessa är vägledande i regionala utvecklingsstrategier. Prioriteringarna (SO1P1, ..., SO4P2) beskrivs i avsnitt 1.4.

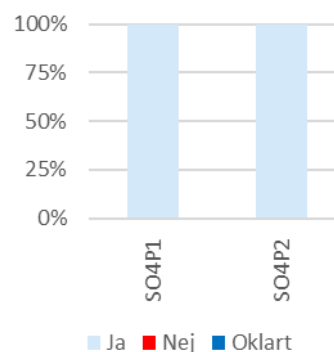
Figur 11. Andelen regionala utvecklingsstrategier som tar upp prioriteringar inom strategiskt område 1 - Likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd i hela landet.

Figur 12 Andelen regionala utvecklingsstrategier som tar upp prioriteringar inom strategiskt område 2 - Kompetensförsörjning och kompetensutveckling i hela landet?

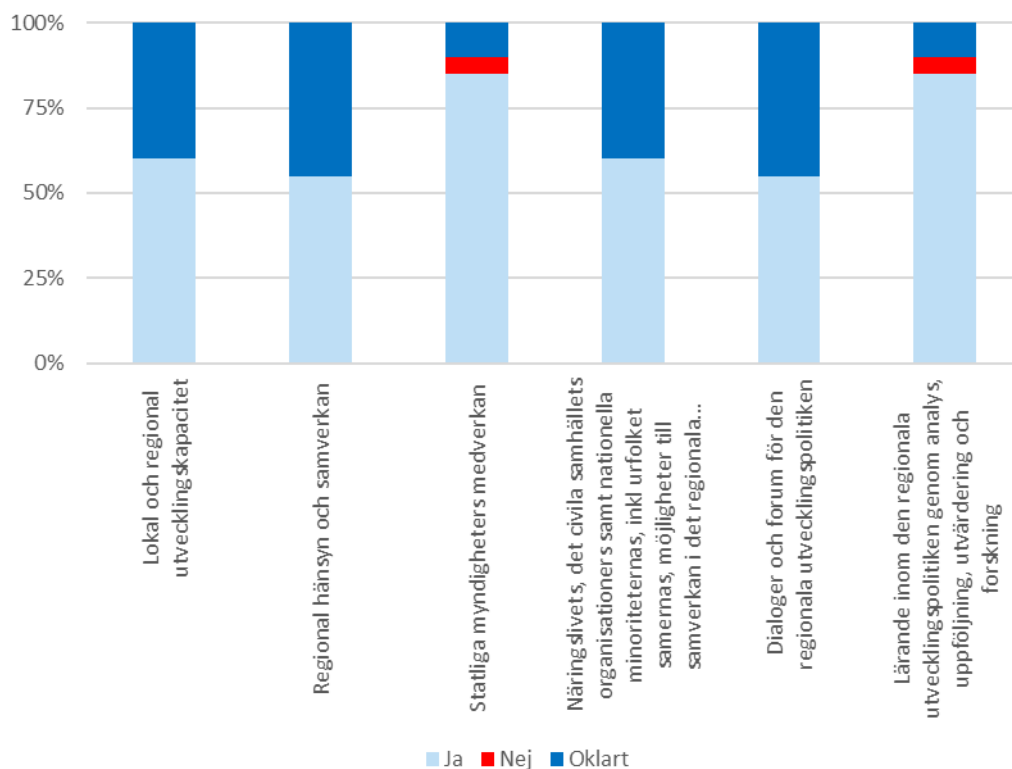

Figur 13 Andelen regionala utvecklingsstrategier som tar upp prioriteringar inom strategiskt område 3 - Innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande i hela landet?

Figur 14 Andelen regionala utvecklingsstrategier som tar upp prioriteringar inom strategiskt område 4 - Tillgänglighet i hela landet genom digital kommunikation och transportsystem?

Vi har också undersökt om de regionala utvecklingsstrategierna innehåller formuleringar om den nationella strategins grundläggande förutsättningar, se Figur 15. Vi uppfattar att den nationella strategin är mer tydligt vägledande för hur myndigheters medverkan och lärande i det regionala utvecklingsarbetet uttrycks i strategierna än för de övriga fyra områden som vi lyfter fram i figur 15.

Figur 15. Andelen regionala utvecklingsstrategier som tar upp olika områden av förutsättningsskapande utvecklingsarbete

Slutsats: Tillväxtverket konstaterar att den nationella strategin är vägledande för innehållet i de regionala utvecklingsstrategierna i fråga om de utpekade strategiska områdena. Nationella strategin är också, med vissa undantag, vägledande när det gäller prioriteringarna kopplade till de strategiska områdena.

Det är dock inte lika tydligt att den nationella strategin är vägledande när det gäller de utpekade grundläggande förutsättningarna för genomförandet.

5.2 ... för användning av statliga medel

I detta avsnitt redogör vi för hur den nationella strategin har fungerat som vägledande för de statliga medlen i anslaget 1:1 Regionala utvecklingsåtgärder inom utgiftsområde 19 Regional utveckling.

Underlaget till redogörelsen har hämtats från Tillväxtverkets ärendesystem Nyps. I analysen ingick regionala utvecklingsåtgärder (tidigare tillväxtåtgärder), som projektverksamhet, kommersiell service och regionala företagsstöd. Främjandestöd och investeringsstöd hanteras gemensamt under kategorin regionala företagsstöd.

Under hela perioden 2021–2024 beviljades regioner statliga medel på sammanlagt 6,95 miljarder kronor inom anslag 1:1 för regional utveckling. Ungefär 62 procent av dessa medel beviljades för projektverksamhet, 31 procent för företagsstöd och 7 procent för kommersiell service.

Handläggarna som hanterar stödtyperna inom anslag 1:1 för regional utveckling kategoriserar alla insatser utifrån den nationella strategins strategiska områden. Det är dock enbart stöd för projektverksamhet som kategoriseras på samtliga fyra strategiska områden. Alla insatser inom kommersiell service kategoriseras som *Likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd i hela landet* och alla insatser inom företagsstöd kategoriseras som *Innovation och förnyelse samt entreprenörskap i hela landet*.⁴⁷

93 procent av de beviljade medlen kategoriseras som något av de fyra strategiska områdena. Resterande 7 procent beviljade medel har kategoriserats som *Annat*. Det är alltså osäkert om användningen av dessa 7 procent vägleds av den nationella strategin. Enligt en kontrollberäkning för varje enskilt år under perioden 2021–2024 varierar andelen medel som kategoriserats som *Annat* mellan 5,2 och 9,4 procent.

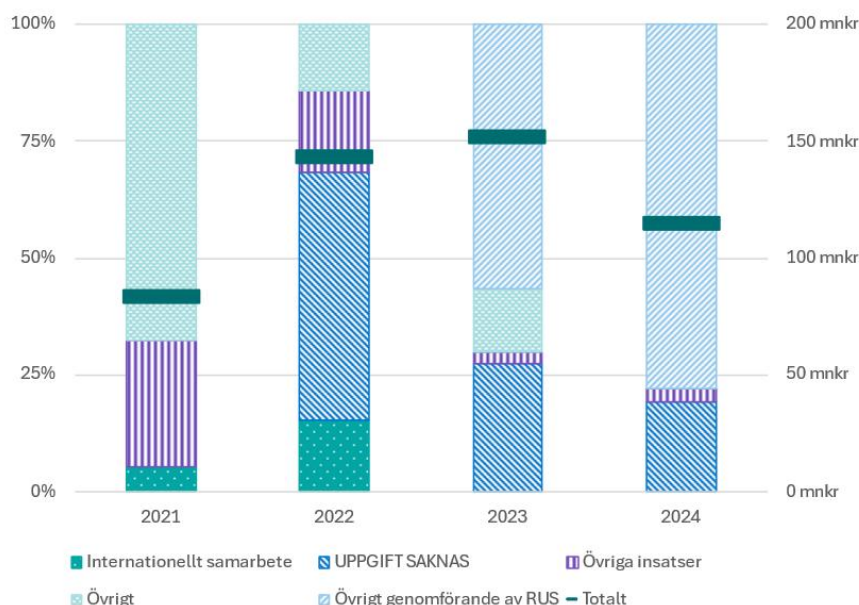
Inom *Annat* kan det dock finnas insatser som vägleds av den nationella strategin på annat sätt än genom de strategiska områdena. Vi har därför gjort en mer noggrann analys av kategorin *Annat*. Inom kategorin finns följande underkategorier: *Internationellt samarbete*, *Uppgift saknas*, *Övriga insatser*, *Övrigt* och *Övrigt genomförande av RUS*. Den sistnämnda gruppen har under perioden fått mest beviljat stöd – 174,3 miljoner kronor, eller 35,4 procent av den totala summan för medel inom gruppen *Annat*.

Internationellt samarbete och *Övriga insatser* har mottagit minst medel under samma period – 26,4 miljoner kronor respektive 53,8 miljoner kronor. Det betyder att trots att kategorin *Internationellt samarbete* kommer från den tidigare nationella strategin, 2015–2020, har medel beviljats för insatser inom denna kategori även under perioden för den nuvarande strategin.⁴⁸

Av insatserna att döma verkar *Övrigt genomförande av RUS* ha använts för *interregionala samarbeten*, samverkansinsatser, licenskostnader till Nyps, medlemsavgifter, förstudier, framtagande av regionala utvecklingsstrategier, med mera. Detta verkar vara i linje med den nationella strategin. Figur 16 visar andelen beviljade medel till kategorierna utanför de fyra strategiska områdena – *Annat*, samt det nominella beloppet, uppdelat på år.

⁴⁷ Det används även så kallade resultatkedjor i samband med redovisning av insatser inom projektverksamhetstödet. Resultatkedjornas syfte är att åskådliggöra uppnådda och förväntade resultat för insatser inom projektverksamheten och vissa fördjupade analyser inklusive det som kallas för "annat". För mer om resultatkedjor, se Tillväxtverket (2019) *Uppföljning med fokus på resultat* och Tillväxtverket (2022) *Guide för nationell uppföljning av projektverksamhet finansierad av anslag 1:1, Regionala utvecklingsåtgärder, 2023-2030*.

⁴⁸ En granskning visar att Nyps-systemet tillät handläggare att välja kategorin *Internationellt samarbete* även efter 2020 och att instruktionerna inte varit uppdaterade. Problemet uppdagades och rättades 2023. Majoriteten av ärendena i kategorin mellan 2021 och 2024 tillhör insatsområdet European Enterprise Network (EEN).

Figur 16. Beviljat belopp för insatser inom projektverksamhet som kategoriseras utanför de fyra strategiska områdena (kategorin "annat") uppdelat på år, 2021–2024 (procent och miljoner kronor).

Det förekommer relativt stora skillnader mellan underkategorierna av *Annat* över tid. Det finns län där hela kategorin *Annat* utgörs av *Uppgift saknas*, vilket betyder att det inte finns någon information om ärendet i systemet. Det verkar också finnas en högre andel *Uppgift saknas* i storstadslänet.

5.2.1 Skillnader i regioners prioriteringar

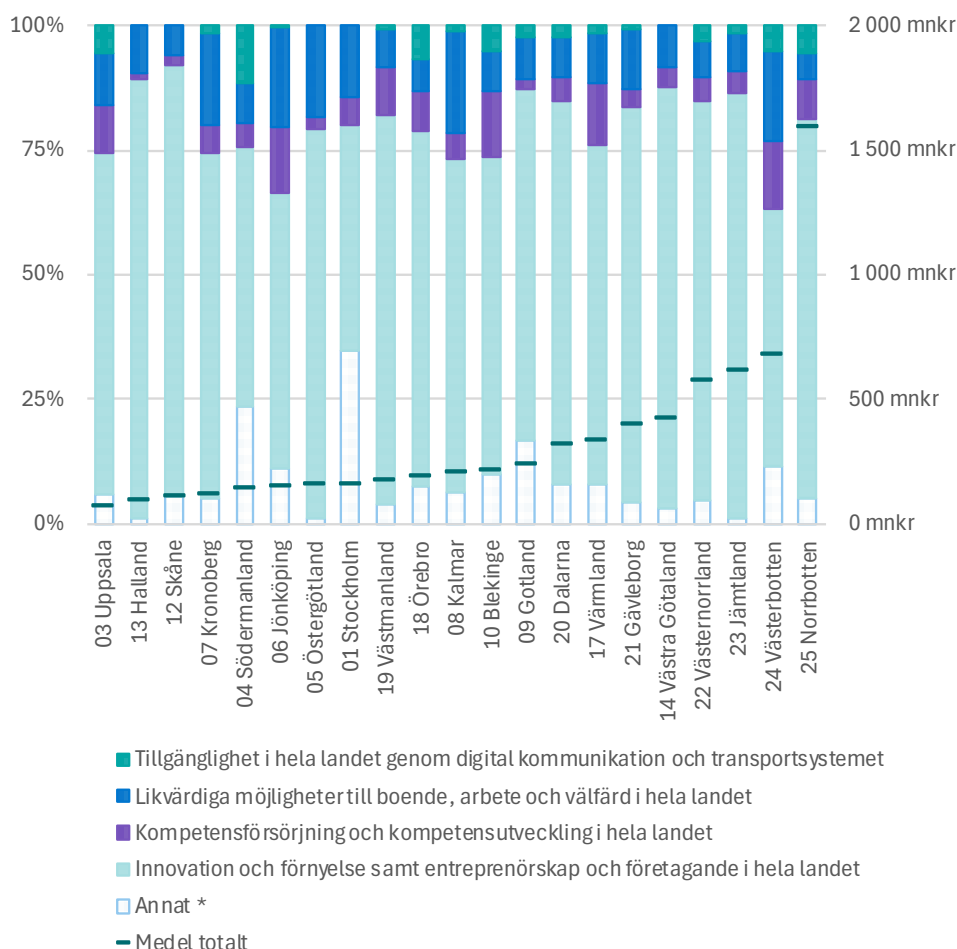
Den nationella strategin fungerar som vägledande för användningen av statliga medel. Samtidigt kräver den nationella strategin att de regionala strategierna gör nödvändiga prioriteringar utifrån de specifika förutsättningarna i varje län.

Denna strategiska dualitet, att både följa nationella mål och anpassa dem till regionala behov, är en grundläggande egenskap i den regionala utvecklingspolitiken. Ansvaret för att göra detta delas mellan många aktörer på olika samhällsnivåer. Det är därför viktigt att ha båda dessa perspektiv i åtanke när man analyserar strategier och insatser.

Skillnaderna mellan länen i fördelning av medel mellan olika strategiska områden kan således ses som en indikation på att regioner tar hänsyn till de specifika förutsättningar som råder i länet. Figur 17 visar också att det är en viss spridning mellan länen i hur mycket medel som beviljats per strategiskt område. Spridningen kan beskrivas med hjälp av en variationskoefficient⁴⁹ för respektive strategiskt

⁴⁹ Variationskoefficient är ett statistiskt mått som visar hur stor spridningen är i förhållande till medelvärdet. Om en grupp värden har en variationskoefficient som är över 1 anses gruppen ha stor spridning. Den största spridningen mellan länen beräknas för det strategiska området Tillgänglighet i hela landet genom digital kommunikation och transportsystemet. Området har en variationskoefficient på 1,12. Näst störst är spridningen inom strategiska området

område, vilket bekräftar att spridningen mellan länen ser olika ut för olika strategiska områden. Detta kan tolkas som regional hänsyn med anpassning av prioriteringar och insatser.

Figur 17. Beviljat belopp för insatser inom projektverksamhet, kommersiell service och regionala företagsstöd per strategiskt område uppdelat på län för perioden år 2021–2024 (procent och miljoner kronor).

* Kategorin *Annat* inkluderar underkategorier som ligger utanför de fyra strategiska områdena: Internationellt samarbete, Uppgift saknas, Övriga insatser, Övrigt och Övrigt genomförande av RUS.

Slutsats: Tillväxtverket bedömer att fördelningen av beviljade medel inom anslag 1:1 mellan de strategiska områdena å ena sidan och kategorin *Annat* å den andra indikerar att den nationella strategin har varit vägledande för regionernas användning av anslag 1:1.

Kompetensförsörjning och kompetensutveckling i hela landet (0,58). Något mindre är spridningen inom det strategiska området Likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd i hela landet (0,44). Minst är spridningen mellan länen inom det strategiska området Innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande i hela landet. Värdet för variationskoefficienten är 0,17. Relativt högt är också värdet för restkategorin *Aannat* (0,93).

Spridningen mellan länen i hur medel fördelas mellan olika strategiska områden kan ses som en indikation på att regionerna tar hänsyn till sina egna specifika förutsättningar.

6 Tillämpning av hållbarhetsperspektiv

I kapitlet redovisas tillämpningen av ekonomiska, sociala och miljömässiga perspektiv under uppföljningsperioden. Här har vi bara analyserat regioner och Tillväxtverket, eftersom de övriga statliga myndigheterna inte uttryckligen redovisat detta till Tillväxtverket. Myndigheternas uppdrag har inte heller formulerats på ett sätt som motiverar särskilt fokus på dessa tre dimensioner. Vi belyser inte varje hållbarhetsdimension separat, utan följer istället hur hållbarhet som helhet har tillämpats av regionerna respektive Tillväxtverket. Bedömningen baseras på om det förekommer termer som speglar ett hållbarhetsperspektiv i de underlag vi analyserat.

6.1 Regioner tillämpar ett hållbarhetsperspektiv

De regionala utvecklingsstrategierna ska identifiera mål och prioriteringar för utvecklingen framåt utifrån det enskilda länets förutsättningar. Regioner ska även följa utvecklingen i länet och analysera, följa upp och utvärdera det regionala tillväxtarbetet i länet. Analys, uppföljning och utvärdering ska göras utifrån ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet⁵⁰, det vill säga utifrån de odelbara Agenda 2030-målen⁵¹.

I de regionala resultatredovisningarna (se avsnitt 3.2.1) redogör regionerna för hur de tillämpat hållbarhetsperspektiven i de insatser de väljer att redovisa från det gångna året. De flesta regioner skriver att deras strategier och styrdokument är hållbarhetsintegrerade, det vill säga att de inkluderar alla tre hållbarhetsaspekterna för att främja hållbar utveckling. Vi kan dock inte se vad deras insatser leder till för resultat på kort, medellång och lång sikt. Vi vet utifrån regionernas redovisningar att de finns utmaningar med att följa upp hållbarhet i det regionala utvecklingsarbetet.

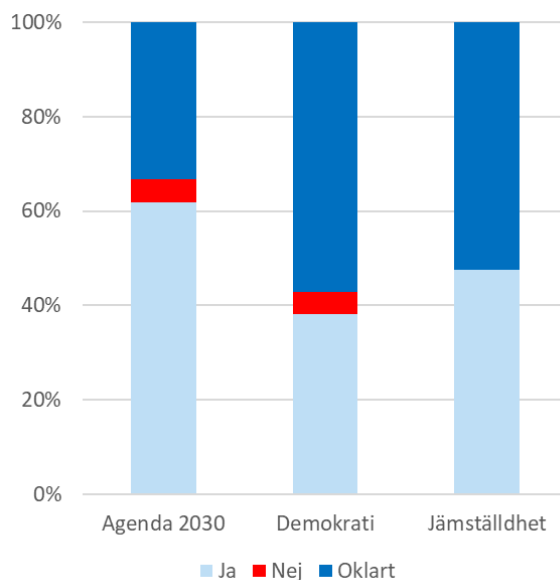
Jämställdhetsperspektivet är en del av hållbarhetsbegreppet och ska integreras systematiskt i arbetet med analys, uppföljning och utvärdering. Bland annat bör jämställdhetsanalyser göras. Statistik ska därför redovisas med kön som övergripande indelningsgrund, om det inte finns särskilda skäl för att inte göra det. Nedan används analysunderlagen från genomgången av de regionala utvecklingsstrategierna samt analysen från genomgången av regionernas återrapportering för att redogöra hur regioner har tillämpat ett hållbarhetsperspektiv.

Omställning till ett hållbart samhälle kan belysas på olika sätt. Vi har i analysen av regionernas utvecklingsstrategier letat efter formuleringar om Agenda 2030, jämställdhet och demokratisk förankring som generella omskrivningar för olika hållbarhetsperspektiv. Demokratisk förankring är något som betonas i regioners strategiska underlag, men det är även ett mål i Agenda 2030. Det visar sig att de flesta regioner har tagit med Agenda 2030 som ett sätt att tillämpa ett hållbarhetsperspektiv i de regionala utvecklingsstrategierna. Demokrati- och jämställdhetsfrågor har också behandlats, dock av färre regioner. Redovisningen i figur nedan visar hur vi bedömt de regionala utvecklingsstrategierna. När sakkunniga personer som går igenom

⁵⁰ Förordning (2017:583) om regionalt utvecklingsarbete, §16: *Uppföljningen och utvärderingen ska göras utifrån ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet.*

⁵¹ [Agenda 2030 för hållbar utveckling - Regeringen.se](https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2017/09/17-111111).

strategierna kommer fram till olika bedömningar klassificeras tillämpningen som "oklart". Vi vill påminna om att regionernas utvecklingsstrategier beslutades vid olika tidpunkter. Detta kan ha viss påverkan på hur olika aspekter av hållbarhet redovisas.

Figur 18. Andelen regionala utvecklingsstrategier som berör Agenda 2030, demokrati och jämställdhet.

Vi kan konstatera att regionerna arbetar med att utveckla sitt hållbarhetsarbete. Det som "slår igenom" är deras arbeten inom ramen för *regeringsuppdraget om hållbar regional utveckling*⁵², som pågick under perioden 2019–2023. Uppdraget syftade till att integrera ekonomisk, social, och miljömässig hållbarhet inom det regionala utvecklingsarbetet inklusive sammanhållningspolitiken. Inom ramen för uppdraget kunde Tillväxtverket tillhandahålla metodstöd, kunskapsutveckling och erfarenhetsutbyten, samt stötta med finansiering till regionernas enskilda insatser.

Vi noterade i avsnitt 4.2.1 om regioners lärande att det finns regioner som tillämpar ett hållbarhetsperspektiv genom hållbarhetsanalyser och konsekvensbeskrivningar. Det allra vanligaste är dock analyser som syftar till att skapa kunskapsunderlag om bland annat hållbarhetsdimensionerna.

Det finns också regioner som arbetar med att utveckla metoder för att kunna beskriva hållbarhet utifrån de tre dimensionerna på ett bättre sätt. Inom ramen för Reglab har till exempel BRP+ utvecklats. BRP+ är ett breddat mått på regional utveckling och syftar till att mäta livskvalitet och hållbarhet i svenska regioner utifrån ekonomiska, sociala och miljömässiga perspektiv.

Slutsats: Tillväxtverket bedömer att regionerna tillämpar ett hållbarhetsperspektiv i sitt arbete. Det gör de dels genom att lyfta hållbarhetsperspektiv i sina utvecklingsstrategier, dels genom att arbeta med att förbättra den egna uppföljningen.

⁵² Tillväxtverket (2023). Att utveckla och stärka regionernas arbete med hållbar utveckling inom det regionala utvecklingsarbetet, slutrapport. Dnr Å 2019–751.

Det är inte möjligt att utläsa skillnader mellan länen eller förändringar över tid i de tillgängliga underlagen.

6.2 Tillväxtverket tillämpar ett hållbarhetsperspektiv

Tillväxtverket integrerar hållbarhetsperspektivet i sin verksamhet, vilket genomsyrar både interna och externa insatser. Som en del av hållbarhetsarbetet har Tillväxtverket en handlingsplan som omfattar insatser inom områdena miljö, klimatanpassning och jämställdhet.⁵³ Uppföljningen av den nationella strategin utgår dock huvudsakligen från formuleringarna i myndighetens årsredovisningar och avser endast att ge en översiktlig bild av hur hållbarhetsperspektivet tillämpas i olika insatser på Tillväxtverket. I myndighetens verksamhet är det inte alltid möjligt att koppla hållbarhetsarbetet till enskilda politikområden. Insatserna är integrerade och styrs övergripande, ytterst av regeringen.

Internt har Tillväxtverket bland annat implementerat processer för att bättre integrera hållbarhet i alla insatser och regeringsuppdrag. Processerna omfattar bland annat tydliga projektdirektiv i samband med den interna tilldelningen av uppdrag. Tillväxtverket använder även verktyget hållbarhetstestet⁵⁴ när nya uppdrag ska starta, för att identifiera och prioritera de mest relevanta hållbarhetsaspekterna och eventuella målkonflikter för uppdraget.⁵⁵

Tillväxtverket arbetar med att sprida arbetssätt, metoder, verktyg och framgångsfaktorer för hållbar regional utveckling. När uppdraget *att utveckla och stärka regionernas arbete med hållbar regional utveckling inom det regionala utvecklingsarbetet*⁵⁶ avslutades, fortsatte Tillväxtverkets arbete med att tillämpa hållbarhetsperspektivet på olika sätt.

Inom ramen för uppdraget "samverkan för hållbar utveckling" tillämpar Tillväxtverket metoder för att företagsstöden och projektstöden på ett bättre sätt ska bidra till en hållbar regional utveckling. Uppföljningen av stöden kan göras utifrån hållbarhetsperspektiv och genom att följa enligt Agenda 2030. Statistik för företagsstöd redovisas könsuppdelat, vilket är ett sätt att tillämpa ett jämställdhetsperspektiv.⁵⁷

Även i genomförandet av EU:s sammanhållningspolitik pågår arbete med att integrera hållbarhet. Till exempel krävs en godkänd hållbarhetsanalys för att projekt ska kunna beviljas medel från Regionalfonden och Fonden för en rättvis omställning.

Tillväxtverket är också aktivt i olika externa forum, som regeringens Råd för levande städer, Miljömålsrådet och GD-forum: Svenska myndigheter i samverkan för Agenda

⁵³ Handlingsplan för Tillväxtverkets hållbarhetsarbete 2025.

⁵⁴ Tillväxtverket, hållbarhetstestet. Dnr. Å 2019-517:03.

⁵⁵ Kallas för Ännu mera nytta – processen.

⁵⁶ Tillväxtverket. Uppdrag att utveckla och stärka arbetet med hållbar utveckling inom det regionala utvecklingsarbetet. Dnr Å 2019-751.

⁵⁷ Tillväxtverkets årsredovisning 2023, sidan 57.

2030. Myndigheten producerar också specifika kunskapsunderlag om hållbarhetsdimensionen och arbetar med att vidareutveckla redovisning och användning av könsuppdelad statistik.

Slutsats: Tillväxtverket tillämpar ett hållbarhetsperspektiv i sin verksamhet både generellt och mer specifikt inom området regional utveckling. Hållbarhetsperspektivet är integrerat i det strategiska arbetet på myndigheten och tillämpas även vid insatsplanering och i arbetet med att skapa bättre förutsättningar för resultatredovisning. Samverkan med regionerna är en viktig del i detta arbete.

7 Tillämpning av ett territoriellt perspektiv

I uppdraget från regeringen ingår att redovisa om och hur ett territoriellt perspektiv har tillämpats i genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken.

I den nationella strategin lyfts ett territoriellt perspektiv som en av tre centrala utgångspunkter för den regionala utvecklingspolitiken. Det territoriella perspektivet innebär enligt den nationella strategin att hänsyn tas till strukturella skillnader i geografin, att det geografiska läget beaktas samt att insatser varierar med utgångspunkt i olika flöden av människor eller ekonomiska aktiviteter.⁵⁸

Sammanfattningsvis handlar det om att förstå och ta hänsyn till geografiska strukturer och rumsliga växelverknings i samband med offentliga insatser på olika samhällsnivåer. I praktiken innebär det att gå från ett enhetligt, geografiskt blint sektorsperspektiv^{59,60} till ett mer geografiskt anpassat arbetsätt som utgår från regioners, områdets eller platsers specifika behov och möjligheter. När ett territoriellt perspektiv tillämpas på olika insatser blir det möjligt att bättre möta skiftande förutsättningar och utmaningar i olika delar av landet.

Det territoriella perspektivet tillämpas därmed inte nödvändigtvis på samma sätt överallt. Tvärtom bör olika kommuner, regioner och statliga myndigheter anpassa och förnya sitt sätt att tillämpa ett territoriellt perspektiv utifrån sina specifika förutsättningar.

Vi har inte möjlighet att redogöra för den stora mångfalden av specifika tillämpningar hos olika aktörer, utan utgår i stället från de analyser som hittills gjorts inom ramen för denna uppföljning.

7.1 Regioner tillämpar ett territoriellt perspektiv

Regionerna ska ha ett geografiskt anpassat arbetsätt som tar hänsyn till geografiska strukturer och rumsliga växelverknings. Den regionala utvecklingsstrategin för varje län ska baseras på en analys av länets särskilda förutsättningar för hållbar regional utveckling. Analysen ska ha ett territoriellt perspektiv.⁶¹

Tillväxtverket konstaterar att tillämpningen av ett territoriellt perspektiv varierar. Dels gör regionerna olika tillämpningar av perspektivet, dels uttrycker de perspektivet på olika sätt i de regionala utvecklingsstrategierna.

Samtliga regioner tillämpar ett territoriellt perspektiv genom att samverka med en mängd andra aktörer i länet. Oftast handlar det om olika typer av samverkan med kommuner, näringslivet eller civilsamhällesorganisationer. En annan tillämpning som samtliga regioner använder sig av är kunskapsutveckling och lärande i varierande

⁵⁸ Nationella strategin, sidan 53.

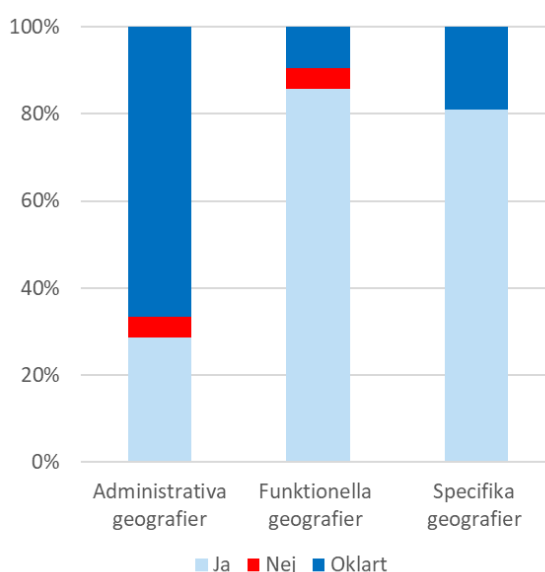
⁵⁹ Ansvarskommittén (2007).

⁶⁰ OECD (2025). Place-Based Policies for the Future.

⁶¹ Förordning (2017:583) om regionalt utvecklingsarbete.

former och syften. Vissa regioner ger också kunskapsstöd till kommuner med svagare förutsättningar för analys.

Tillväxtverket konstaterar också det territoriella perspektivet uttrycks på olika sätt i de regionala utvecklingsstrategierna, se figur 19. I 17 av de 21 regionala utvecklingsstrategierna beskrivs specifika geografier, såsom landsbygder, öar, städer, tätorter och fjällområden inom länen. I ungefär lika många strategier finns beskrivningar av olika funktionella geografier, till exempel servicetillgänglighet, arbetsmarknadsregioner eller tillgång till näringslivets marknader.

Figur 19. Andelen regionala utvecklingsstrategier som berör administrativa, funktionella och specifika geografier.

En inte lika vanlig tillämpning av ett territoriellt perspektiv i de regionala utvecklingsstrategierna är administrativa geografier, som kommunindelningen. I knappt en tredjedel av strategierna finns tydliga resonemang om kommuners roll i detta avseende. Sammantaget har det territoriella perspektivet blivit betydligt mer framträdande i de regionala utvecklingsstrategierna sedan 2021, när Tillväxtverket konstaterade att ett "geografiblint" perspektiv var vanligt förekommande.⁶²

Slutsats: Tillväxtverket bedömer att det varierar hur regionerna tillämpar ett territoriellt perspektiv. Vi kan dock inte bedöma om variationen beror på att den regionala kapaciteten varierar eller om den beror på andra faktorer. Inom ramen för uppföljningen kan vi inte heller avgöra om den tillämpning vi kan observera leder till förändring.

⁶² Tillväxtverket (2021). Geografier som inte syns. Om landsbygder och städer i de regionala utvecklingsstrategierna.

Samverkan och samarbeten, liksom lärande genom analys och uppföljning, är viktiga tillämpningsområden för ett territoriellt perspektiv.

Tillväxtverket kan heller inte visa om olika territoriella perspektiv binds ihop till en sammanhållen logik för regionernas strategiska arbete med regional utveckling.

7.2 Statliga myndigheter tillämpar ett territoriellt perspektiv

Tillväxtverkets åiterrapporteringar av myndigheternas redovisningar åren 2022–2024 visar att statliga myndigheter arbetar med att utveckla ett territoriellt perspektiv.

Tillämpningarna av ett territoriellt perspektiv ser dock olika ut, bland annat beroende på myndigheternas uppdrag, den geografiska förankringen med regionala eller lokala kontor eller myndighetens storlek. Kunskap om territoriella förutsättningar och statistik med geografisk nedbrytning är dock en förutsättning för att myndigheterna ska kunna anpassa sina insatser så att de gör nytta i olika delar av landet. Det är också inom det området som myndigheter redovisar relativt många insatser och aktiviteter, inte minst inom ramen för ett nationellt analysnätverk för hållbar regional utveckling.⁶³

Samverkan med aktörer på regional, kommunal och lokal nivå lyfts av vissa myndigheter som ett verktyg för att skapa förutsättningar att tillämpa ett territoriellt perspektiv i olika insatser. I andra fall redogör myndigheterna för regeringsuppdrag där särskilda territoriella förutsättningar eller geografiska områden behöver beaktas. Till exempel kan de behöva ta särskild hänsyn till mindre kommuner i glesbygd eller områden med socioekonomiska utmaningar när de utformar och anpassar insatser och stöd.

Andra myndigheter betraktar tillämpningen av ett territoriellt perspektiv som en naturlig del av sitt grunduppdrag. Endast ett fåtal myndigheter arbetar dock strategiskt inom den egna organisationen med att integrera ett regionalt utvecklings- och landsbygdsperspektiv.

Det gemensamma lärandet mellan myndigheter är en viktig utgångspunkt för att stärka kunskapen om olika angreppssätt för att implementera ett territoriellt perspektiv i den egna verksamheten. Precis som regionerna använder sig myndigheterna ofta av samverkan och dialog för att tillämpa ett territoriellt perspektiv.

Åiterrapporteringarna visar att tillämpningen av ett territoriellt perspektiv varierar i omfattning. Det handlar om allt från mer grundläggande former, som att använda kunskapsunderlag och statistik med geografisk nedbrytning, till mer riktade insatser med åtgärder som anpassas till specifika geografiska områden. I vissa fall handlar det

⁶³ Regeringsbeslut N2022/01543. Uppdrag att inrätta och medverka i ett nationellt analysnätverk för hållbar regional utveckling i hela landet 2022–2030.

även om strategiska anpassningar inom myndigheternas organisationer för att integrera ett territoriellt perspektiv i verksamheten.

Slutsats: Tillväxtverket bedömer att statliga myndigheter som omfattas av redovisning av insatser tillämpar territoriella perspektiv i sina uppdrag, men på olika sätt och i olika omfattning. En förbättrad årlig redovisning och åiterrapportering som möjliggör en mer strukturerad uppföljning över tid borde kunna bidra till ett ökat lärande bland myndigheter när det gäller att tillämpa ett territoriellt perspektiv.

Tillväxtverket har i samband med åiterrapportering av statliga myndigheters insatser lyft fram att det behövs tydligare styrning av myndigheterna för att ytterligare utveckla det territoriella perspektivet och därmed deras medverkan i arbetet för regional utveckling. Detta skulle i sin tur bidra till ökad måluppfyllelse inom såväl den regionala utvecklingspolitiken som sektorspolitiken.

7.3 Tillväxtverket tillämpar ett territoriellt perspektiv

Tillväxtverket är regeringens expertmyndighet på området regional utvecklingspolitik, sammanhållande landsbygds politik och näringspolitik. Detta inkluderar att främja och samordna hållbar regional utveckling i alla delar av landet. Tillväxtverket har därmed ett stort ansvar inom den regionala utvecklingspolitiken, och tillämpningen av ett territoriellt perspektiv är en förutsättning för att myndigheten ska kunna omsätta sitt ansvar och uppdrag i den regionala utvecklingspolitiken och landsbygds politiken. Samverkan med regionerna i deras roll som regionalt utvecklingsansvariga i varje län är grundläggande för Tillväxtverkets verksamhet.

Tillväxtverkets tillämpning av ett territoriellt perspektiv är dubbel. Dels handlar det om att tillämpa ett territoriellt perspektiv i den egna verksamheten, dels om att sprida kunskap till andra aktörer om hur ett territoriellt perspektiv kan tillämpas, bland annat till andra statliga myndigheter.

Tillväxtverket följer upp hur regioner och statliga myndigheter arbetar med regional utveckling, och myndigheten tillämpar ett territoriellt perspektiv även på andra sätt i den egna verksamheten. Genom utveckling av fakta och kunskap samt i analysverktyg som till exempel Raps och Pupos, tillhandahåller Tillväxtverket geografiskt uppdelade fakta, verktyg och annan kunskap med ett territoriellt perspektiv i fokus. Några exempel är statistik och prognoser genom Raps samt tillgänglighetsanalyser inom ramen för arbetet med kommersiell service eller stödmedelsfördelning i Nyps.

I stödmedelshanteringen av både anslag 1:1, 1:2 och 1:3/4 delar Tillväxtverket upp beviljade medel per kommun som omfattas av stödet. I några fall hanterar Tillväxtverket även särskilda statsbidrag till enskilda kommuner.

I myndighetens interna stödprocess för utveckling av nya insatser och program tillämpas också ett territoriellt perspektiv i syfte att säkerställa ett geografiskt anpassat arbetssätt.

Tillväxtverket har utöver detta ett särskilt uppdrag att stödja statliga myndigheter i tillämpningen av ett territoriellt perspektiv.

Slutsats: Tillväxtverket tillämpar ett territoriellt perspektiv i statistik, verktyg, kunskapsunderlag och genomförandemetoder. Tillämpningen är dels intern, med syfte att förbättra det egna arbetet på området, dels extern i samarbete med och till stöd för andra aktörer.

Underlag uppföljning

Näringsdepartementet (2021). Nationell Strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030. 2020/21:133.

Åtterrapportering regionalt utvecklingsarbete

Tillväxtverket (2022). Regionalt utvecklingsarbete 2021. Dnr Å 2021–7242.

Tillväxtverket (2023). Regionalt utvecklingsarbete 2022. Dnr Å 2022–4019.

Tillväxtverket (2024). Regionalt utvecklingsarbete 2023. Rapport 0479.

Tillväxtverket (2025). Regionalt utvecklingsarbete 2024. Rapport 0507.

Åtterrapportering vissa statliga myndigheter

Tillväxtverket (2023). Vissa statliga myndighets bidrag till den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken. Dnr Å 2022–245.

Tillväxtverket (2024). Vissa statliga myndigheters bidrag till den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken 2023. Dnr Å 2023–1779.

Tillväxtverket (2025). Från politik till praktik. Rapport 0509

Tillväxtverkets årsredovisning.

Tillväxtverket (2022). Årsredovisning 2021. Info 0724.

Tillväxtverket (2023). Årsredovisning 2022. Info 0725.

Tillväxtverket (2024). Årsredovisning 2023. Info 0726.

Tillväxtverket (2025). Årsredovisning 2024. Info 0727.

Regionala utvecklingsstrategier

Region Blekinge. Växtplats Blekinge. Regional utvecklingsstrategi.

Region Dalarna. Dalastrategin 2030. Tillsammans för ett hållbart Dalarna. Regional utvecklingsstrategi 2021–2030.

Region Gotland. Vårt Gotland 2040 – regional utvecklingsstrategi för Gotland.

Region Gävleborg. Regional utvecklingsstrategi, Gävleborg 2020–2030.

Region Halland. Halland – bästa livsplatsen 2035. Regional utvecklingsstrategi för Halland.

Region Jämtland Härjedalen. Jämtlands län 2050. En nytänkande och hållbar region att leva, verka och utvecklas i.

Region Jönköpings län. Regional utvecklingsstrategi 2020–2035.

Region Kalmar län. Klimat att växa i. Regional utvecklingsstrategi för Kalmar län 2030.

Region Kronoberg. Framtidens Kronoberg i världen. Regional utvecklingsstrategi 2025–2035.

Region Norrbotten. Regional utvecklingsstrategi. Norrbotten 2030.

Region Skåne. Det öppna Skåne. Regional utvecklingsstrategi för Skåne.

Region Stockholm. Regional utvecklingsplan för stockholmsregionen. RUF5 2050. Europas mest attraktiva storstadsregion.

Region Sörmland. Sörmlandsstrategin. Region Sörmlands utvecklingsstrategi.

Region Uppsala. Regional utvecklingsstrategi och Agenda 2030-strategi för Uppsala län.

Region Värmland. Värmlandsstrategin 2040.

Region Västerbotten. Västerbotten – en attraktiv region där olikheter skapar utvecklingskraft. Regional utvecklingsstrategi 2020–2030.

Region Västernorrland. Ett Västernorrland. Handlingskraft, livskraft och naturkraft. Regional utvecklingsstrategi för Västernorrland 2020–2030.

Region Västmanland. Tillsammans för ett livskraftigt Västmanland. Regional utvecklingsstrategi 2030 – med utblick mot 2050.

Region västernorrland. Strategisk plan RUS. Regional utvecklingsstrategi för Västernorrland 2020–2030.

Region Örebro län. Et attraktiv och pulserande region för alla. Örebro läns regionala utvecklingsstrategi 2022–2030.

Region Östergötland. Utvecklingsstrategi för Östergötland.

Västra Götalandsregionen. Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030.

Litteratur

Ansvarskommittén (2007). Hållbar samhällsorganisation med utvecklingskraft (SOU 2007:10).

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet (2024). Den framtida regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken. Kommittédirektiv (Svesam).

OECD (2025). Place-Based Policies for the Future.

Riksrevisionen (2022). Den regionala utvecklingspolitiken – svaga förutsättningar för ett effektivt samlat statligt agerande RIR 2022:8.

SOU (2025). Ökad tydlighet, stärkt samverkan – förutsättningar för framtidens utvecklingspolitik. Delbetänkande av SVESAM – Utredningen för Sveriges sammanhållna utveckling. 2025:85

Statskontoret (2023). Kunskapssammanställning om nationella strategier. 2023/72–5

Tillväxtverket (2019). Med fokus på resultat. Rapport 0280-

Tillväxtverket (2021). Geografier som inte syns. Om landsbygder och städer i de regionala utvecklingsstrategierna. Rapport 0362.

Tillväxtverket (2022) Guide för nationell uppföljning av projektverksamhet finansierad av anslag 1:1, Regionala utvecklingsåtgärder, 2023–2030.

Tillväxtverket (2022). Slutrapport av uppdraget att stödja regionalt kompetensförsörjningsarbete 2018–2021.

Tillväxtverket (2023). Att utveckla och stärka regionernas arbete med hållbar utveckling inom det regionala utvecklingsarbetet, slutrapport. Dnr Å 2019–751.

Tillväxtverket (2023). Regional och lokal utvecklingskapacitet. Rapport 0489.

Tillväxtverket (2024). Redovisning av arbetet med att främja tillgänglighet till kommersiell och viss offentlig service för företag och medborgare i servicegläsa områden.

Tillväxtverket (2025). Att bistå vid varsel och omställning 2022–2024. Slutrapport.

Tillväxtverket (2025). Regionalt utvecklingsarbete 2024. Rapport 0507

Tillväxtverket (2025). Tillstånd och trender för regional utveckling och tillväxt. Rapport 0510.

Bilaga A

Frågeställningar (*prompts*) som användes i textanalysen med AI.

1. Har regioner samverkat med: Kommuner, andra regioner, Länsstyrelser, Tillväxtverket, statliga myndigheter, näringslivet, civilsamhälles-organisationer och nationella minoriteter?
Använd JA, NEJ, DELVIS eller OKLAR som svarskategori för varje rapport (år)
2. Beskriv kortfattad olika typer eller former av samverkan mellan regioner och [aktör] utan att ge några exempel?
Aktör: Kommuner, andra regioner, länsstyrelser, Tillväxtverket, statliga myndigheter, näringslivet, civilsamhällsorganisationer och minoriteter (civilsamhällsorganisationer och nationella minoriteter grupperas som en aktör)
3. Har statliga myndigheter medverkat i det regionala utvecklingsarbetet? Ange ett av följande svarsalternativ för respektive rapport/år:
JA – Om det tydligt framgår att samtliga statliga myndigheter har medverkat. NEJ – Om det inte finns några tecken på sådan medverkan.
DELVIS – Om medverkan har skett av vissa eller några, men av alla statliga myndigheter.
OKLAR – Om informationen är otillräcklig eller svårtolkad.
4. Beskriv mycket kortfattad olika typer eller former av samverkan mellan statliga myndigheter och [aktör] utan att ge några exempel?
Aktör: Andra statliga myndigheter, regioner, kommuner, näringslivet eller branschorganisationer, civilsamhället och ideella organisationer, akademien och/eller forskarsamhället, internationella och överstatliga organisationer, andra organisationer/stiftelser.
5. Beskriv kortfattad olika typer eller former av samverkan mellan Tillväxtverket och [aktör] utan att ge några exempel?
Aktör: Kommuner, andra regioner, länsstyrelser, statliga myndigheter, näringslivet, civilsamhällsorganisationer och minoriteter (civilsamhällsorganisationer och nationella minoriteter grupperas som en aktörsgrupp).
6. Har [aktörsgrupp] arbetat med lärande genom 1) analys, 2) uppföljning, 3) utvärdering och/eller 4) forskning? Ange ett av följande svarsalternativ för varje punkt 1), 2), 3) och 4) och respektive rapport/år:
JA – Om det tydligt framgår att lärande har skett hos *samtliga aktörsgrupper*.
NEJ – Om det inte finns några tecken på sådant lärande hos *någon aktörsgrupp*.
DELVIS – Om lärande har skett hos vissa eller några, men inte alla *aktörsgrupper*.
OKLAR – Om informationen är otillräcklig eller svårtolkad.
Aktörsgrupp: Regioner, statliga myndigheter, Tillväxtverket
7. Hur arbetar *aktörsgrupp* med [lärande] utan att ge några exempel?
Lärande: Analyser, uppföljning, utvärderingar, forskning.
Aktörsgrupp: Regioner, statliga myndigheter, Tillväxtverket

Bilaga B

Frågor genomgång regionala utvecklingsstrategier

1. Vad är den fulla titeln på den aktuella RUS:en?
2. När beslutades den aktuella RUS:en?
3. När beslutades den aktuella RUS:en?
4. När beslutades den föregående RUS:en?
5. Gäller RUS:en flera län?
6. Första eller andra genomgång av RUS?
7. Vilken period avser strategin att gälla?
8. Är den aktuella RUS en s.k. aktualisering?
9. Refererar RUS:en till den aktuella nationella strategin 2021–2030?
10. Refererar RUS:en till den tidigare nationella strategin 2015–2021?
11. Innehåller RUS:en målbeskrivningar eller motsvarande?
12. Innehåller RUS:en regionala fokusområden/prioriteringar eller motsvarande?
13. Återspeglar RUS:en nationella strategins strategiska områden?
 - a. Likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd i hela landet
 - b. Kompetensförsörjning och kompetensutveckling i hela landet
 - c. Innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande i hela landet
 - d. Tillgänglighet i hela landet genom digital kommunikation och transportsystemet
 - e. Inget av ovanstående
14. Återspeglar RUS:en nationella strategins strategiska områden?
 - a. Likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd i hela landet
 - b. Kompetensförsörjning och kompetensutveckling i hela landet
 - c. Innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande i hela landet
 - d. Tillgänglighet i hela landet genom digital kommunikation och transportsystemet
 - e. Inget av ovanstående
15. Återspeglar RUS:en nationella strategins prioriteringar inom det strategiska området: 1. Likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd i hela landet?
 - a. Hög livskvalitet med goda och attraktiva livsmiljöer
 - b. God samhällsplanering
 - c. God tillgång till kommersiell och offentlig service
 - d. Inget av ovanstående
16. Återspeglar RUS:en nationella strategins prioriteringar inom det strategiska området: 2. Kompetensförsörjning och kompetensutveckling i hela landet
 - a. Väl fungerande infrastruktur för kompetensförsörjning och livslångt lärande
 - b. Utvecklat regionalt kompetensförsörjningsarbete
 - c. Inget av ovanstående
17. Återspeglar RUS:en nationella strategins prioriteringar inom det strategiska området: 3. Innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande i hela landet
 - a. Omställning genom starka regionala innovationssystem och smart specialisering
 - b. En konkurrenskraftig, cirkulär och biobaserad samt klimat- och miljömässigt hållbar ekonomi
 - c. Tillvarata digitaliseringens möjligheter
 - d. Ett gott näringslivsklimat med goda ramvillkor och väl fungerande kapitalförsörjning
 - e. Internationalisering, investeringsfrämjande och ökad export

- f. Inget av ovanstående
18. Återspeglar RUS:en nationella strategins prioriteringar inom det strategiska området: 4. Tillgänglighet i hela landet genom digital kommunikation och transportsystem
- a. Förbättrad tillgång till snabbt bredband och ökad digital
 - b. Tillgänglighet genom hållbara transportsystem
 - c. Inget av ovanstående
19. Beskrivs grundläggande förutsättningar? (Beskriver regionens strategi grundläggande förutsättningar för effektivt genomförande enligt den nationella strategin?)
- a. Lokal och regional utvecklingskapacitet
 - b. Regional hänsyn och samverkan mellan nationella, regionala och lokala aktörer i det regionala utvecklingsarbetet
 - c. Statliga myndigheters, inkl länsstyrelser, medverkan i det regionala utvecklingsarbetet
 - d. Näringslivets, det civila samhällets organisationers samt nationella minoriteternas, inkl urfolket samernas, möjligheter till samverkan i det regionala utvecklingsarbetet
 - e. Dialoger och forum för den regionala utvecklingspolitiken
 - f. Lärande inom den regionala utvecklingspolitiken genom analys, uppföljning, utvärdering och forskning
20. Beskrivs utmaningarna i RUS:en? (Beskriver regionens strategi stora samhällsförändringar, samhällsutmaningar och möjligheter?)
- a. Demografi
 - b. Globalisering
 - c. Miljö och klimat
 - d. Socioekonomi och sammanhållning
 - e. Teknisk utveckling
 - f. Andra beskrivna utmaningar
21. Beskrivs följande arbete i RUS:en? (Beskriver regionens strategi omställning till ett hållbart samhälle?)
- a. Agenda 2030
 - b. Deokratifrågor
 - c. Jämställdhetsfrågor
22. Beskrivs följande territoriella perspektiv i RUS:en? (Beskriver regionens strategi betydelsen av ett territoriellt perspektiv?)
- a. Glesbygder, landsbygder, fjällområden, städer, öar, tätorter mm.
 - b. Funktionella geografier såsom t.ex. arbetsmarknader, pendlingsområden, vårdområden, mm.
 - c. Länens olika kommuner

